

บทที่ 4

วิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ในวรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์

กลวิธีการประพันธ์ หมายถึง วิธีการเลือกสรร และประกอบวัสดุเพื่อให้เกิดการสื่อสารมีสัมฤทธิ์ผลทั้งอารมณ์และความคิด กลวิธีการประพันธ์เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะทำให้นวนิยายนั้นมีคุณค่าทางวรรณศิลป์ ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2530 : 177-178) กล่าวถึงกลวิธีการประพันธ์พอสรุปได้ว่า กลวิธีการประพันธ์ คือแนวการเขียนที่ผู้แต่งจงใจใช้เพื่อเสนองานเขียนของตนให้ปรากฏออกมาในรูปแบบต่าง ๆ มีการกำหนดโครงสร้างของเรื่องด้วยการวางเค้าโครงเรื่อง การลำดับเรื่องราว วิธีการดำเนินเรื่องเริ่มจากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดจบ การกำหนดตัวละคร การปล่อยตัวละคร การสร้างฉากหรือการกำหนดเวลา สถานที่ บรรยากาศ วิธีการเสนอแนวคิด หรือการวางจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ดังนั้นกลวิธีในการแต่งจึงหมายถึงวิธีการต่าง ๆ ที่นักเขียนแต่ละคนนำมาใช้ในการสร้างงานประพันธ์ให้มีคุณค่าทางอารมณ์มากกว่าการบอกเล่าธรรมดา

กลวิธีการประพันธ์นวนิยาย เป็นวิธีการที่ผู้ประพันธ์เสนอเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้อ่านได้รับรู้โดยพยายามให้งานเขียนของตนมีลักษณะเด่นที่กระตุ้นอารมณ์และความคิด มีคุณค่าทางศิลปะเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านตามความมุ่งหวังของผู้แต่ง

การวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ในวรรณกรรมประเภทนวนิยายนี้ ผู้ศึกษาคควรพิจารณาการใช้กลวิธีที่แยบยลในการสื่อสาร ผู้พิจารณาตัวงานควรต้องอาศัยหลักวิชาที่เป็นรูปธรรมประกอบเข้ากับการพิจารณาความรู้สึกและความคิดของตนเองที่อ่านอันมีลักษณะเป็นอัตวิสัย จึงจะเป็นการให้ความยุติธรรมแก่ตัวงาน และทำให้เข้าถึงงานได้อย่างลึกซึ้งและอธิบายได้อย่างเป็นระบบ

การใช้หลักวิชาพิจารณากลวิธีการประพันธ์ของงานเขียนประเภทนวนิยายนั้น อาจกระทำได้หลายส่วน ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวไว้ว่าสามารถพิจารณา ที่การใช้ภาษา

สิ่งที่เราจะพิจารณาตามหลักวิชาได้โดยไม่ต้องฟัง

ความเห็นส่วนตัวฝ่ายเดียวคือการใช้ภาษา (2522 : 125)

เนื่องจากวรรณกรรมมีภาษาเป็นวัสดุ การจะเข้าใจสารของผู้แต่งย่อมต้อง เกิดจากการวิเคราะห์แยกแยะวัสดุที่ประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อจะได้สังเกตเห็นความหมาย อันซับซ้อน ซึ่งผู้แต่งไม่นิยมที่จะบอกอย่างตรงไปตรงมา ผู้แต่งย่อมต้องอาศัยกลวิธีที่ เหมาะสมในการประกอบวัสดุเพื่อให้งานของตนประสบความสำเร็จในการสื่อสาร ผู้ศึกษาก็จะต้องเข้าใจองค์ประกอบสำคัญของงานที่ผู้แต่งสร้างขึ้นว่า เชื่อมโยงกันอย่างไร

การศึกษาวเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ในวรรณกรรมเขาวงกตของ มาลา คำจันทร์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาวเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของงานในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก และตัวละคร
2. การใช้ภาษา
  - 2.1 ส่วนภาษา
  - 2.2 บทสนทนา
3. มุมมอง

* โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก และตัวละคร

เมื่อพิจารณาวรรณกรรมเขาวงกตของมาลา คำจันทร์ ที่กำหนดไว้ในขอบเขต ของการศึกษาทั้ง 6 เรื่อง ทวยเขากินคน ซึ่งแต่งหลังสุดเป็นเรื่องที่มีแนวต่างไปจาก วรรณกรรมเรื่องอื่น ทั้งนี้เพราะว่า เรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์, ลูกป่า, นกแอ่นฟ้า, บ้านไร่ช่ายตง และ เขี้ยวเสือไฟ เป็นการเสนอเรื่องชีวิตชาวนาในชนบททางภาคเหนือ ที่มีฐานะยากจน ตัวละครต้องต่อสู้กับภัยจากธรรมชาติและภัยที่เกิดจากมนุษย์ด้วยกัน

ส่วนหุบเขากินคนนั้น ผู้แต่งใช้แนวเรื่องแตกต่างไปจากเดิม โดยให้ตัวละครในเรื่องต่อสู้ชีวิตด้วยสติปัญญาและความกล้าหาญในสถานการณ์ที่แปลกประหลาดกว่าประสบการณ์ปกติ สิ่งที่เหมือนกันคือผู้แต่งแสดงพฤติกรรมของตัวละครเด็กที่แสดงออกถึงคุณลักษณะทางจริยธรรมที่น่าชื่นชม และทำให้เห็นว่าพฤติกรรมเหล่านั้นมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตและการแก้ไขปัญหาของชีวิต

ในเมื่อผู้แต่งแสดงการต่อสู้กับอุปสรรคและปัญหาชีวิตชาวานาในสังคมชนบทของภาคเหนือเป็นแก่นเรื่อง แม้ว่าโครงเรื่องในวรรณกรรมเรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์, ลูกป่า, นกแอ่นฟ้า, และบ้านไร่ชายดงไม่ซับซ้อน แต่ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องมีลักษณะซับซ้อน ทำให้เรื่องมีรายละเอียดน่าประทับใจ มีผลให้ผู้อ่านเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ว่าอาจมีทั้งส่วนดีและส่วนบกพร่องอย่างสมเหตุผล ดังเช่นอินทรเป็นเพื่อนรักของอ่อนและเมืองอินทร บางครั้งตัวละครเหล่านี้มีความขัดแย้งกัน แม้จะเป็นเพื่อนรัก แต่บางครั้งอินทรก็กล่าววาจาเสียสัจจนอ่อนโกรธ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 98) ทั้ง ๆ ที่อินทรเป็นเพื่อนสนิทและช่วยเหลืออ่อนตลอดมา พฤติกรรมดังกล่าวปรากฏแทรกอยู่ในความรักใคร่ผูกพันของตัวละครเด็กให้เห็นว่า แม้ส่วนใหญ่ตัวละครจะเสียสละเพื่อเพื่อนด้วยความรักได้ แต่บางครั้งตัวละครก็ยังแสดงพฤติกรรมตรงข้ามกับที่เคยปฏิบัติเป็นปกติ เช่นที่เมืองอินทรปฏิเสธไม่ยอมให้บอกไฟดาวแม้ว่าอินทรจะเอ่ยปากขอ ผู้อ่านจะสามารถทำความเข้าใจพฤติกรรมของเมืองอินทรได้ ถ้าเข้าใจความสำคัญของบอกไฟดาว บอกไฟดาวเป็นบอกไฟที่ใช้จุดในงานทำบุญที่วัด ชาวบ้านเชื่อกันว่า เจ้าของบอกไฟที่ยิ่งขึ้นไปได้สูงสุดจะได้ขึ้นสวรรค์ อินทรผิดหวังมากที่เมืองอินทรไม่ให้อ่อนใจและโกรธ ผู้แต่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุผลการปฏิเสธของเมืองอินทรว่าไม่ยอมให้บอกไฟดาวแก่เพื่อนเพราะพ่อของเมืองอินทรทำบอกไฟขายบอกไฟที่ตนจุดในงานวันนั้น เป็นส่วนที่พ่อแบ่งปันมาให้เล่นเพียงอันเดียว ตนจึงเก็บไว้จุดประชันกับบอกไฟของเพื่อนบ้านที่จะมาชุมนุมกันในงานวัดตอนกลางคืน การปฏิเสธของเมืองอินทรมีเหตุผลมาจากการที่ตนมีของจำกัดเพียงชิ้นเดียว จะเอาของพ่อมาให้เพื่อนก็จะทำให้ครอบครัวขาดรายได้ และนอกเหนือจากนี้คือเหตุผลที่ว่า บอกไฟดาวที่ตนมีนั้นจุดได้สูงและสวยงาม เป็นสิ่งที่ตนภาคภูมิใจและต้องการจะอวดสิ่งพิเศษที่ตนมีตามประสาเด็กอันเป็นเหตุผลที่ผู้อ่านรับได้

หม่อมเงงพอ ตัวละครเด็กในเรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์ คัดสินใจในนาที่วิกฤตเสี่ยงชีวิตเข้าช่วยนุโพเพื่อนรักให้ปลอดภัยจากหนูป่าที่ดุร้าย การที่หม่อมเงงพอเสี่ยงชีวิตตนเองช่วยเหลือเพื่อนอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะหม่อมเงงพอนั้นซาบซึ้งในบุญคุณและความรักที่นุโพมีต่อตน ทั้งพ่อแม่ของนุโพเองก็มีจิตใจเมตตาต่อเพื่อนของลูกด้วย ดังนั้นความรักของนุโพกับหม่อมเงงพอจึงเป็นความรักที่ผสมผสานกับความสำนึกในบุญคุณ เมื่อมีโอกาสหม่อมเงงพอจึงคัดสินใจเสี่ยงชีวิตและเสียสละชีวิตตนเองเพื่อให้เพื่อนปลอดภัยโดยไม่ลังเล โครงเรื่องของวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้สอดคล้องกับแก่นเรื่องที่แสดงชีวิตคนชนบทที่มีคุณลักษณะทางจริยธรรมเกี่ยวกับความเมตตากรุณาและความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่อันเป็นวิถีชีวิตที่เห็นได้ทั่วไปในสังคมชนบท ในเรื่องลูกป่า ผู้แต่งก็สามารถสร้างโครงเรื่องที่สัมพันธ์กับแก่นเรื่อง คือให้โครงเรื่องเป็นเรื่องของตัวละครเด็กกลุ่มหนึ่งในชนบทที่เป็นคู่ปรับกัน ตั้งแต่วันแรกที่พบกัน แต่เมื่อตัวละครผ่านประสบการณ์ และได้รับการชี้แนะจากผู้ใหญ่ต่างก็เข้าใจความควรไม่ควรและยอมรับกันในฐานะเพื่อน แม้จะต่างเผ่าพันธุ์แต่ก็นับถือกันและช่วยเหลือกันได้เพราะประจักษ์ในน้ำใจของมิตรแท้ เช่น ยาชิรับคำท้าและต่อสู้กับวิชัยแทนเมืองคำที่ป่วย ทั้ง ๆ ที่ยาชิเสียเปรียบเพราะตัวเล็กกว่าวิชัยมาก แต่ยาชิก็มีน้ำใจและสงสารเมืองคำไม่ยอมทำให้เมืองคำต้องเจ็บตัว (มาลา คำจันทร์, 2525 : 96)

โครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนของวรรณกรรมเยาวชนเหล่านี้ จะสัมพันธ์กับแก่นเรื่องที่กล่าวถึงชีวิตสังคมชนบทอันเรียบง่าย แม้เรื่องหุบเขากินคนที่กล่าวถึงความซับซ้อนของมิติแห่งเวลา แต่เนื้อหาก็ไม่ซับซ้อนจนเกินความเข้าใจของเยาวชน ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของตัวละครและทรรศนะของผู้แต่งยังอยู่ในขอบเขตที่ผู้เยาว์สามารถรับรู้และเข้าใจได้ การดำเนินเรื่องตามพฤติกรรมของตัวละครเด็กมีลักษณะเร้าใจให้อยากรู้อยากคิดตามอ่าน นอกจากนี้พฤติกรรมและเหตุการณ์ในเรื่องยังอาจเทียบเคียงได้กับประสบการณ์จริงของผู้อ่านแม้มีความเข้มข้นต่างกัน เช่น การแก้ปัญหาด้วยสติปัญญา ความกล้าหาญ และความอดทนยากนั้น

ลักษณะนิสัยของตัวละครที่สัมพันธ์กับแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และฉาก ได้แก่ เรื่องลูกป่า ผู้แต่งให้ตัวละครเด็กคือเมืองคำเป็นลูกชายโอรสของพ่อหลวงหรือผู้ใหญ่บ้าน

เมืองคำได้รับความรักและความเอาใจใส่จากพ่อแม่อย่างเพียบพร้อม ความสำนึกในอำนาจหน้าที่ของพ่อทำให้เมืองคำถือสิทธิรังเกียจอาชีพที่เข้ามาอิงนกป่าในบริเวณที่ตนตั้งถักอยู่ การอบรมและการเตือนสติจากพ่อทำให้เมืองคำเปลี่ยนพฤติกรรมและปฏิบัติต่ออาชีพต่างไปจากเดิมคือ การยอมรับอาชีพเป็นเพื่อนและสำนึกในบุญคุณที่อาชีพได้ช่วยเหลือเมื่อตนถูกรังแกในขณะที่ป่วย ผู้แต่งสร้างอาชีพให้เป็นตัวละครเด็กที่เด่นทางจริยธรรมในทางใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ฉลาด และมีความรับผิดชอบ พฤติกรรมของอาชีพสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะที่ปรากฏตั้งแต่ต้นและมีเพิ่มขึ้นเมื่อตัวละครผ่านประสบการณ์มากขึ้น ยามีมุ่งมั่นที่จะศึกษาต่อทั้ง ๆ ที่ขัดสนเงินทอง จึงพยายามอ่านหนังสือสอบชิงทุนการศึกษา และพยายามดิ้นรนหาเงินจากแรงงานอื่น เช่น การหาเปลือกถั่วและไม้ไผ่มาขายแลกเป็นเงินไว้เสียค่าเล่าเรียน (มาลา คำจันทร์, 2525 : 140) ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ต่อพ่อแม่ ทำให้อาชีพละอายใจที่ตนต้องใช้จ่ายเงินมากกว่าคนอื่น ๆ ในครอบครัว ทั้งเงินที่ตนใช้จ่ายนั้นมาจากแรงงานและความเหนื่อยยากของพ่อแม่ ดังนั้นเมื่อพ่อประสบอุบัติเหตุทำงานไม่ได้ ยาก็ตั้งใจที่จะออกจากโรงเรียนเพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนพ่อ แม้จะเสียโอกาสทางการศึกษา แต่อาชีพก็ยอมรับสถานการณ์ของตนจึงเข้าใจเหตุผลของโชคชะตาและไม่เสียใจมากเกินไป ทั้งนี้เพราะผู้ที่รักและหวังดีกับอาชีพคือพ่อและครูต่างก็ให้กำลังใจในการต่อสู้ชีวิตตามแนวทางที่เป็นไปได้ว่า

"การไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่ได้หมายความว่า เราล้มเหลวหรือกะยาชีพ" ครูพูด "ความสำเร็จและล้มเหลวไม่ได้อยู่ที่การเรียนหนังสือเสมอไป แท้จริงมันเป็นเพียงส่วนประกอบอย่างหนึ่งของชีวิตเท่านั้น มีคนอีกมากที่พบความสำเร็จได้โดยไม่ได้อ่านหนังสือ ครูหวังว่ายาก็จะเป็นอีกคนในจำนวนนั้น"

(มาลา คำจันทร์, 2534 : 151)

พฤติกรรมของหนานแก้ว ตัวละครในเรื่อง นกแอ่นฟ้าและบ้านไร่ชาวดง สัมพันธ์กับโครงเรื่อง แนวเรื่อง และฉาก แนวเรื่องของวรรณกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องราวของชานาในชนบทที่ยากจนต้องเข้าที่นาคนอื่นทำกิน ผู้แต่งวางโครงเรื่องที่แสดงพฤติกรรมการสู้ชีวิตของหนานแก้วที่ดลใจใหม่ ซึ่งแต่งงานเมื่อมีอายุเลขวัยรุ่นไปมากแล้ว เมื่อมีครอบครัวหนานแก้วจึงมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะหาความสุขให้แก่ลูก

และคู่ชีวิต มีความอดทนและความมานะบากบั่นในการทำงาน และความมุ่งมั่นที่จะรักษาสัญญา หนานแก้วอดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยในการทำงานในไร่นาและเจียดเวลาเข้าไปหาไม้มาเสื่อเก็บสะสมไว้เพื่อสร้างบ้านไม้กระดานสำหรับครอบครัวตามที่สัญญาไว้กับนางอินคำก่อนที่จะตกลงอยู่กินกัน แม้นางอินคำไม่ทวงถามแต่หนานแก้วไม่เคยลืมคำพูดที่ให้ไว้ทั้งยังแสดงพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความพยายาม ความยากจนเพราะความล้มเหลวในเกษตรกรรมทำลายความหวังของหนานแก้วครั้งแล้วครั้งเล่า หนานแก้วต้องขายไม้กระดานเพื่อแลกกับอาหาร เพื่อประทังชีวิตของลูกเมีย แต่หนานแก้วไม่ได้แสดงความท้อถอยหรือหมดความพยายาม กลับมานะบากบั่นต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อสร้างฝันให้เป็นจริง ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่าการถือเพศบรรพชิตในวัยหนุ่มทำให้หนานแก้วฝังใจกับหลักธรรมและหนังสือกลอนเทศน์อย่างลึกซึ้ง แม้เมื่อออกมาสู่การครองเรือนเป็นเวลาหลายปี ยามว่างหรือยามสบายใจหนานแก้วจะผลอับคำคำวหรือลำนำที่เป็นคำร้อยกรองภาษาถิ่น (มาลา คำจันทร์, 2528 : 75) และกลอนเทศน์ที่ตนเคยได้เทศน์เมื่อบวชอยู่ ดังที่หนานแก้วกล่าวถึงความหลังที่ตนภูมิใจให้ลูก ๆ ฟังเมื่อครั้งพาอินทร จันดี และไอ้หล้าไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดว่า

"พ่อก็เคยเทศน์" หนานแก้วบอกลูกชาย

"สมัยเป็นเณรน้อย พ่อก็ล้อชื่อเรื่องเทศน์มัทรีไม่แพ้ใคร"

(มาลา คำจันทร์, 2528 : 93)

ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ในอดีตเป็นพื้นฐานของลักษณะนิสัยตัวละคร หนานแก้วฝึกฝนในคำสอนทางพระพุทธศาสนาและมีความเชื่อเรื่องบาป-บุญ ยึดมั่นในศีลห้าและปลุกฝังให้ลูกมีแนวคิดเดียวกับตนอีกด้วย เช่น การสอนให้ลูกเข้าใจว่าการฆ่าสัตว์เป็นบาป (มาลา คำจันทร์, 2528 : 76) ผลของการปลุกฝังทรศณะนั้นปรากฏในพฤติกรรมของตัวละครคือ อินทรปฏิเสธที่จะยิงไก่ป่าหึ่ง ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์อันเอื้อต่อการกระทำเพราะอินทรคิดถึงคำสอนของพ่อและกลัวบาป (มาลา คำจันทร์, 2528 : 163) นางอินคำเมียคู่ทุกข์คู่ยากก็ปฏิบัติตามความเชื่อของตนเช่นกัน เพราะเชื่อว่าเป็นการบูชาพระรัตนตรัย จึงกระทำจนกลายเป็นกิจวัตรประจำวัน ดังข้อความที่กล่าวว่า

ข้าวอุ่น ๆ นิแบ่งเป็นสามก้อนวางหิ้งพระ...

ตัวหิ้งทำจากไม้แผ่นแบน ๆ ดอกติดเสาเหนือหัวนอน

หนานแก้ว... (มาลา คำจันทร์, 2528 : 29)

ความยึดมั่นในจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญที่สร้างความร่ำรวยในคุณสมบัติของการแก้ปัญหาในชีวิตครอบครัวที่ยากจน

X วรรณกรรมเรื่อง เขี้ยวเสือไฟ นั้น ใช้ลักษณะนิสัยตัวละครเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินเรื่อง แก้วเฮือนเป็นลูกสาวคนกลางของครอบครัวที่มีพ่อชาเจ๊บทำงานตามปกติไม่ได้ พี่สาวชาชายพิการสืบเส็ก ส่วนแม่ก็เจ๊บออก ๆ แอต ๆ แก้วเฮือนจึงต้องรับผิดชอบงานนอกบ้านแทนพ่อ ความรับผิดชอบนี้ครอบคลุมถึงการแก้ปัญหาของครอบครัว เธอเคียวเข็นให้น้องชายคือคำคงมีความเข้มแข็งและต้องการให้รับผิดชอบครอบครัวแทนพ่อในฐานะที่เป็นลูกชายคนเดียวของพ่อแม่ เมื่อไม่สำเร็จ แก้วเฮือนจึงยิ่งเพิ่มความสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัวแทนพ่อ การมีโอกาสครอบครัวของเขี้ยวเสือไฟที่ชาวบ้านเชื่อมั่นในอิทธิอำนาจว่าผู้ใดได้ครอบครัวจะปราศจากภัยอันตรายต่าง ๆ ทำให้เธอทรนงในความเข้มแข็งและกล้าหาญของตนจนเกือบจะเป็นภัยต่อตัวเอง นางบัวจันผู้เป็นแม่ไม่สบายใจเพราะกลัวว่า เธอจะมีอันตรายจากความหัวก๊าล้าเยี่ยงชาย เช่นที่แก้วเฮือนกำลังเป็นอยู่ นางเชื่อว่าแก้วเฮือนเป็นเช่นนี้เพราะการบันดาลของเขี้ยวเสือไฟ หากว่าปราศจากเขี้ยวเสือไฟแล้ว นางหวังว่าแก้วเฮือนจะหันมาสนใจงานบ้านที่นางเห็นว่าจำเป็นสำหรับลูกผู้หญิง แก้วเฮือนเองก็เชื่อมั่นในอิทธิอำนาจของเขี้ยวเสือไฟตามคำเล่าลือ แต่เมื่อผ่านประสบการณ์ที่ลึกซึ้งขึ้นจากการชี้แนะของผู้เข้าใจชีวิตเช่นมังคละผู้เป็นอา และประสบการณ์ในการต่อสู้กับไถ่ต่างเสือพิการที่ดุร้าย แก้วเฮือนจึงได้ประจักษ์ว่า คุณสมบัติภายในของมนุษย์ที่ตนสร้างสมขึ้นมีคุณค่าเหนือกว่าวัตถุภายนอก จึงไม่อาลัยอาวรณ์กับเขี้ยวเสือไฟซึ่งต้องมอบให้พ่อเลี้ยงตามเงื่อนไขที่ตกลงกันได้ โครงเรื่องซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยของตัวละครจึงแสดงแก่นเรื่องที่น่าประทับใจ

ความสำนึกของตัวละคร เป็นเนื้อหาที่สัมพันธ์กับแก่นเรื่อง โครงเรื่องและฉากผู้แต่งแสดงพฤติกรรมตัวละครที่เป็นเด็กชนบท ดังนั้นสถานที่ ภาวะแวดล้อม ลักษณะนิสัย ประสบการณ์ รวมทั้งการแก้ปัญหาของตัวละครจึงอยู่ในขอบเขตของประสบการณ์ เช่น

แก้ว เอื้อน เชื้อนในอำนาจของเขี้ยวเสือไฟจึงกล้าป็นลงมาหยิบหน้าไม้ และยิงไถ่่าง
 เสือพิกาทที่ดุร้ายได้ในช่วงเวลาวิกฤต (มาลา คำจันทร์, 2532 : 154) หรือ
 เมื่อคำคงค้นพบว่าตนไม่ได้ด้อยกว่าคนอื่นในแง่ความเข้มแข็งจึงเลิกกลัวสมศักดิ์
 คู่ปรับเก่า และสามารถเอาชนะสมศักดิ์ได้เมื่อต่อสู้กันตัวต่อตัว ทำให้สมศักดิ์เลิกรังแก
 คำคง ทั้งแก้ว เอื้อนและคำคงมีชีวิตที่เป็นสุขเมื่อประจักษ์ว่าคุณสมบัติภายในของตน
 เป็นสิ่งที่สำคัญกว่าวัตถุภายนอกใด ๆ ความเข้มแข็งและความกล้าหาญเป็นคุณสมบัติ
 ที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาชีวิตได้ เรื่องที่ดูเหมือนว่าเกี่ยวกับความลึกลับของอาถรรพณ์
 และเวทย์มนต์คาถา จึงเป็นเรื่องที่อธิบายได้ด้วยเหตุผล

นวนิยายที่นำมาศึกษานี้เข้าประเภทที่ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2522 : 114)
 กล่าวว่า เป็นนวนิยายประเภทจำลองชีวิต ทั้งนี้เพราะผู้แต่งได้นำผู้อ่านไปให้เห็นชีวิตชนบท
 ทุกด้านที่สำคัญเท่าที่จะทำได้ ชีวิตของชาวนายากจน ชักสน และต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติ
 เช่น ลม ฝน และศัตรูพืช เช่น ควายพระอินทร์ซึ่งเป็นแมลงที่กัดกินข้าวกล้าในนาดังที่
 กล่าวถึงในเรื่อง นกแอ่นฟ้า รวมทั้งการเอาโรคเอาเปรียบจากเจ้าของที่นาและพ่อค้า
 คนกลาง ทำให้ชาวนาที่ยากจนอยู่แล้วลำบากมากขึ้น ผู้แต่งให้ตัวละครใช้จริยธรรม
 เกี่ยวกับความมานะบากบั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ช่วยคลี่คลายปัญหาชีวิต ดังเช่นที่ผู้อ่าน
 พบเห็นทั่วไปในชีวิตจริงของชาวนาในชนบท ผู้แต่งแสดงความรู้สึกของตัวละครให้ผู้อ่าน
 ได้สัมผัสอย่างใกล้ชิด การเสนอประสบการณ์เกี่ยวกับความขัดแย้งภายในของชาวนา
 ในวรรณกรรม ทำให้ผู้อ่านประจักษ์ในคุณลักษณะทางจริยธรรมของตัวละครอันเป็นคุณค่า
 ของมนุษย์ ที่แม้ทุกข์ยากหมดหนทางที่จะหาเลี้ยงชีพเพราะไม่มีที่นาทำกิน ก็มีใดย่อท้อ
 กลับใช้ความมุ่งมั่นอดทน ใช้แรงงานของตนแสวงหาที่ทำกินใหม่ แม้ในยามหนาวจัดจน
 หนาวไม่ได้ ตัวละครแสดงการแก้ปัญหาด้วยวิธีซื่อตรงอยู่อาศัยเพื่อให้หลุมเป็นเกราะกำบังลม
 และหวังไถ่อุ่นที่ได้รับจากดินทำให้ขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยไม่ย่อท้อ

ในเรื่อง หุบเขากินคน ผู้แต่งเสนอการต่อสู้อุปสรรคชีวิตของตัวละครเด็ก
 ด้วยวิธีใช้สติปัญญาและความกล้าหาญ ผู้แต่งใช้แนว เรื่องผจญภัยในดินแดนลึกลับที่น่าตื่นเต้น
 เพื่อสนองความสนใจของผู้เยาว์และเร้าความสนใจผู้อ่านทุกวัยให้ติดตามอ่านด้วยกลวิธี
 การดำเนิน เรื่องที่อาศัยพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของตัวละคร

หุบเขากินคน เป็นนวนิยายที่ใช้แนวเรื่องผจญภัย และใช้ฉากเป็นดินแดนแห่งมนต์มายาที่ลึกลับอันเป็นลักษณะของโลกนิมิต แต่เรื่องนี้มีความจริงที่ลักษณะนิสัยของตัวละคร ตัวละครในเรื่องก่อให้เกิดเนื้อเรื่องขึ้น และนำเนื้อเรื่องให้ดำเนินไปสู่จุดหมายของโครงเรื่อง เช่น ลูกเสือกองธงเสื่อคำและทหารจากวยาธูประหาทางเข้าสู่หุบเขากินคนไม่ได้ ทั้งหมดหลงทางวนเวียนอยู่อย่างสิ้นหวังจนกระทั่งกองกอยเสี่ยงชีวิตมาบอกทางให้ กองกอยมาบอกทางให้เพราะสำนักในบุญคุณของบดินทร์ที่เคยช่วยชีวิตตนไว้เมื่อครั้งถูกวาศิกพราหมณ์ทำร้าย (มาลา คำจันทร์, 2534 : 270)

ทุกคนในกองธงเสื่อคำจึงเข้าสู่หุบเขากินคนได้และช่วยเหลือนุควรมันให้รอดชีวิตจากเงื้อมมือของศัตรูคือความพราหมณ์ หรือการกล่าวถึงตัวละครเด็ก เช่น บดินทร์ที่มีฝีมือในการใช้อาวุธ ความสามารถนี้เป็นองค์ประกอบที่ทำให้บดินทร์มีความเชื่อมั่นในตนเองกล้าหาญและเข้มแข็งจนได้รับการยอมรับและได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้ากองธงเสื่อคำซึ่งเป็นกองลูกเสือโรงเรียน การเรียนของบดินทร์อยู่ในระดับดีเยี่ยม เมื่อวิชชุย้ายเข้ามาเรียนร่วมชั้นและทำคะแนนได้ดีกว่า เพื่อน ๆ และครูพากันชื่นชม ทำให้บดินทร์ไม่ชอบใจที่ความสำคัญของตนลดลงในสายตาของเพื่อน สำหรับวิชชุนั้นเมื่อย้ายเข้ามาอยู่ระหว่างปีการศึกษาต้องปรับตัวเองให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน เมื่อปรับปรุจนให้ทัดเทียมกับบดินทร์ไม่ได้ในเรื่องฝีมือเชิงพลอง (มาลา คำจันทร์, 2532 : 16)

วิชชุก็หันมาเอาดีทางด้านการศึกษา ผลสำเร็จทางด้านการศึกษาของวิชชุทำให้เพื่อน ๆ ยอมรับและได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้าชั้น ส่วนบดินทร์ได้เป็นหัวหน้ากองธงตามความรู้ความสามารถของตน ทั้งสองแข่งขันกันอยู่ในที่ตลอดมา เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมสะกดรอยในวิชาลูกเสือ บดินทร์ถือโอกาสลงโทษวิชชุที่ซัดคำสั่ง ความขัดแย้งดำเนินต่อมา บดินทร์ซึ่งทรงนางในฝีมือของตนก็แสดงความก้าวร้าวเอาชนะวิชชุด้วยกำลังตามลักษณะนิสัยที่ผู้แต่งได้วางไว้ เมื่อเรื่องดำเนินไปจนตัวละครได้ผ่านประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นความตายร่วมกัน ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขจนประจักษ์ในน้ำใจของกันและกัน ทำให้ตัวละครทั้งสองเข้าใจและยอมรับกันได้ ทั้งนี้เพราะตัวละครต่างก็มีพื้นฐานของลักษณะนิสัยที่ดีได้แก่การมีจริยธรรมในด้านความรัก ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ

สัมพันธ์ภาพระหว่างโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก และตัวละคร ทำให้นวนิยายเหนียวโน้มใจผู้อ่านได้ วรรณกรรมเยาวชนของมาลา คำจันทร์ ทุกเรื่องมีลักษณะดังกล่าว เรื่องหมูป่า บ้านอาบจันทร์, ลูกป่า, นกแอ่นฟ้า, บ้านไร่ชายดง และ เขี้ยวเสือไฟ นั้น ผู้แต่งวางโครงเรื่องและแก่นเรื่องให้เป็นเรื่องราวการดำเนินชีวิตของชวาวาชนบทในภาคเหนือที่มีฐานะยากจน ต้องต่อสู้กับการเบียดเบียนของมนุษย์ด้วยกันและภัยที่เกิดจากธรรมชาติ ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าอยู่ในภาวะขัดสนยากไร้ แต่ตัวละครกลับมีจริยธรรมที่น่าชื่นชม ตัวละครสามารถใช้จริยธรรมแก้ปัญหาชีวิตได้อย่างน่าทึ่งอย่าง จริยธรรมที่ปรากฏในพฤติกรรมของตัวละคร ได้แก่ ความรัก ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ความเข้มแข็งอดทน ความมานะบากบั่นไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก การเห็นคุณค่าของธรรมชาติ คุณค่าของเพื่อนมนุษย์และคุณค่าของการใช้แรงงาน ผู้แต่งสามารถแสดงให้เห็นว่าตัวละครได้พัฒนาคุณสมบัติเหล่านี้ให้ เข้มแข็งหนักแน่นมากขึ้นตามประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นในชีวิต

ส่วนเรื่องหุบเขากินคน แม้โครงเรื่องและแก่นเรื่องจะต่างกับวรรณกรรมเยาวชนที่กล่าวมาแล้วทั้ง 5 เรื่อง เพราะผู้แต่งกำหนดฉากให้เป็นเวลาต่างกาลเป็นฉากของอาณาจักรโบราณของเขมรเมื่อ 1500 ปีมาแล้ว แต่ผู้แต่งก็ยังใช้กลวิธีให้ตัวละครเด็กเป็นตัวดำเนินเรื่องโดยอาศัยลักษณะนิสัยตัวละครเป็นผู้ทำให้เรื่องดำเนินไป วิชชุกับบดินทร์ตัวละครเด็กในเรื่องต่างมีทัศนคติอย่าง วิชชุฉลาด จดจำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี บดินทร์มีพลังกำลังและความกล้าหาญ อัชฌามีความเยือกเย็นกับสติและสมาธิ ทั้งยังสามารถใช้คุณสมบัติดังกล่าวนี้มาแก้ปัญหาได้ บุญชูเด็กชายสายเลือดพรานป่า ผู้เชื่อมั่นในอำนาจของมีดประจำตระกูลตน และวิทยาแชมป์กษัตริย์หน้าท้าวของโรงเรียนผู้มีเรี่ยวแรงมหาศาล เมื่อเรื่องดำเนินไปจะเห็นได้ว่า ตัวละครสัมพันธ์กับโครงเรื่อง แก่นเรื่อง และฉาก เช่น การที่ตัวละครใช้สติปัญญา ความเยือกเย็น สติ และความกล้าหาญมากแก้ไขขัดแย้งในเรื่อง ตัวละครแสดงให้เห็นตลอดเวลาว่ามีลักษณะนิสัยที่ช่วยสนับสนุนโครงเรื่องและแก่นเรื่อง เช่น วิชชุเตรียมตัวศึกษาประวัติศาสตร์เขมรมาก่อนที่จะเข้าฟังการบรรยายสรุปการศึกษาชุดค้นทางโบราณคดีจากนักโบราณคดี (มาลา คำจันทร์, 2532 : 6) วิชชุมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเป็นเด็กฉลาด ไม่รู้ไม่เรียน

อยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาข้อข้องใจจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในหนังสือ
ที่เขารบเข้าให้พ่อพาไปซื้อ (มาลา คำจันทร์, 2532 : 14) แม้เมื่อตกอยู่ในภาวะ
คับขัน ถูกความพราหมณ์จับตัวขังไว้เพื่อรอการบูชายัญ วิชชุใช้ปัญญาไตร่ตรองหาหลักฐาน
มาเป็นเครื่องมือและแนวทางตัดสินใจจนสามารถคิดหาหนทางเอาชนะความพราหมณ์ได้
(มาลา คำจันทร์, 2532 : 293) ในตอนสุดท้าย ความฉลาดและช่างจดจำของวิชชุ
ทำให้สามารถแก้ปัญหาในการกลับมาสู่มิติเดิมแห่งโลกปัจจุบันได้อย่างปลอดภัย เพราะ
สามารถจดจำข้อความในจารึกสรรเสริญทูลเกล้าทูลกระหม่อมของเทวาลัยในหุบเขาकिनคน
และนำมาแก้รหัสคำไขของการเรนดวงของปัญจอุตรคาราได้ ทำให้ตนเองและเพื่อน ๆ
กลับสู่ภภูมิเดิมได้โดยปลอดภัย (มาลา คำจันทร์, 2532 : 327)

บดินทร์หัวหน้ากองธงเสด็จผู้ครองตำแหน่งแชมป์พลองของโรงเรียน
สามารถใช้พลองเป็นอาวุธเอาชนะฝ่ายตรงกันข้ามได้ ทุกครั้งที่ว่างเว้นจากภารกิจ
บดินทร์จะฝึกฝนฝีมือให้แคล่วคล่องว่องไวอยู่เสมอ (มาลา คำจันทร์, 2532 : 15,
177) เมื่ออยู่ในภาวะวิกฤต บดินทร์กระโจนเข้าต่อสู้กับความพราหมณ์เป็นคนแรก
ด้วยความว่องไวและมั่นใจในฝีมือตน ความเจ๋งจัดที่เกิดขึ้นจากการหมั่นฝึกฝนประสบการณ์
และความสามารถเชิงพลองของบดินทร์ทำให้ขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ความพราหมณ์ศัตรูที่
น่ากลัวต้องประสบกับความพ่ายแพ้ (มาลา คำจันทร์, 2532 : 298)

การแก้ปัญหาของบุญชูเกิดจากพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของตนเอง บุญชู
เชื่อมั่นในอำนาจของมีดประจำตระกูลพรานของตน เพราะพ่อเคยบอกว่า "มีดนี่เคย
เปิดป่ามาแล้วทุกป่า" (มาลา คำจันทร์, 2532 : 73) เมื่อรู้ว่าตนต้องเดินป่าใน
กิจกรรมสะกดรอยของวิชาลูกเสือ บุญชูได้นำมีดติดตัวมาด้วย ตลอดเวลาของการเดินทาง
บุญชูพกมีดติดตัวและนำออกมาจับอยู่เสมอ เขาให้เหตุผลในการปฏิบัติว่า "มีดไม่หมั่นลับ
ก็ไม่คม" (มาลา คำจันทร์, 2532 : 31) บุญชูใช้มีดประจำตระกูลพรานช่วยแก้ปัญหา
ได้สำเร็จหลายครั้ง ครั้งที่สำคัญที่สุดคือ การใช้มีดสังหารความพราหมณ์ได้สำเร็จหลังจาก
ที่ทุกคนสิ้นหวังที่จะกำจัดความพราหมณ์ ทั้งนี้เพราะเวทมนต์มายาในตัวช่วยป้องกันอาวุธต่าง ๆ
ได้หมด นอกจากมีดที่บุญชูเชื่อมั่นว่าดีที่สุด หลังที่สุด และหมั่นลับจนคมกริบเท่านั้นที่สามารถ
เอาชนะความพราหมณ์ได้ ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นนัยที่สำคัญคือ ความมุ่งมั่นอดสาหัสและความ-
เชื่อมั่นในตนเองสามารถแก้ปัญหาในชีวิตได้

การแก้ปัญหาโดยการใช้นำพลังจิตและสมาธิของอชฌา ทำให้แก้ไขเหตุการณ์ร้ายได้หลายครั้ง พลังจิตและสมาธิของอชฌาเกิดจากคำแนะนำและอบรมสั่งสอนของหลวงปู่ (มาลา คำจันทร์, 2532 : 12) แม้เมื่อสิ้นหลวงปู่แล้ว อชฌาก็ยังฝึกฝนอยู่เสมอ เช่น เมื่ออชฌาขาดใจ เขาย้ายมารวบรวมสมาธิและพลังจิต "อชฌาหายใจหอบ ๆ อยู่ชั่วขณะ แล้วสูดลมหายใจลึก ๆ ลึกถึงห้องอย่างที่ว่าหลวงปู่พร่ำสอน (มาลา คำจันทร์, 2532 : 29) เมื่อเรื่องดำเนินไปถึงจุดปัญหา อชฌาได้ใช้พลังจิตและสมาธิที่ฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาแก้ไขสถานการณ์จนลุล่วงไปได้ เช่น การใช้พลังจิตและสมาธิต่อต้านอำนาจสะกดจิตของศิขราศิษย์วามพราหมณ์ในถ้ำที่เพื่อน ๆ กองธงเสื่อคำหลบซ่อนตัวอยู่ (มาลา คำจันทร์, 2532 : 71) และการใช้พลังจิตปลอบขวัญมดดินทร์ที่หวาดกลัวและหนีหนีไปจากอำนาจของศิขรา (มาลา คำจันทร์, 2532 : 73) จนมดดินทร์กลับคืนเป็นปกติ

การสร้างสมประสบการณ์ในการแก้ปัญหาด้วยพลังจิตและสมาธิหลายครั้ง ในการดำเนินเรื่อง ทำให้ตัวละครประจักษ์ว่า การแก้ปัญหาด้วยพลังจิตและสมาธิเป็นหนทางที่ดีที่สุด ผู้แต่งใช้ตัวละครอีกตัวหนึ่งคือ วิชชุ เป็นผู้แสดงให้เห็นการยอมรับการแก้ปัญหาด้วยพลังจิตและสมาธิในการต่อสู้กับการสะกดจิตของวามพราหมณ์หน้าแท่นบูชาตุรคา และวิชชุก็ทำสำเร็จตามที่อชฌาหวังไว้ (มาลา คำจันทร์, 2532 : 301)

ตัวอย่างลักษณะนิสัยของตัวละครที่มีผลต่อการดำเนินเรื่องในบท เขาหินคน ได้แก่ วิทยา วิทยาเป็นตัวละครเด็กที่ผู้แต่งกำหนดให้เป็นตัวละครคลีคลายปัญหา มีบุคลิกภาพที่สร้างอารมณ์ขัน เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดที่เกิดจากความสับสนและความน่าประหลาดประหลาดใน เรื่อง วิทยาชอบกิน และกินจุมาก ผู้แต่งให้วิทยาผูกพันอยู่กับการกินตลอดเวลา ลักษณะนิสัยดังกล่าวผู้แต่งจะคงไว้ตลอดเรื่องไม่เปลี่ยนแปลง การคลีคลายปัญหาของวิทยา คือ การใช้ลักษณะนิสัยของวิทยามาดำเนินเรื่องอย่างเหมาะสม เมื่อวิทยากินจุจึงมีกำลังมาก เพื่อน ๆ จึงมอบหน้าที่ให้เป็นผู้ผลัดตุรคาหรือหินสลัก เป็นรูปเจ้าแม่กาลีให้ตกลงมาจากแท่นบูชาเพื่อทำลายความเชื่อมั่นของฝ่ายศัตรู ผู้แต่งจึงสร้างให้วิทยาเป็นคนแข็งแรง มีกำลังและน้ำหนักมาก เป็นแชมป์น้ำหนักของโรงเรียน เมื่อการดำเนินเรื่องพาให้วิทยาต้องตกไปอยู่ในอาณาจักวยาสุปุระ ผู้แต่งก็ไม่ให้วิทยาอยู่เฉย ๆ แต่ให้วิทยาออกกำลังปล้ำกับทหาร วันละห้าสิบคนเพื่อสร้าง

สมรรถภาพทางกายจนมีกำลังมากพอที่จะผลักรูปหินสลักซึ่งมีน้ำหนักมากได้ พฤติกรรมของวิทยาเกิดขึ้นได้เพราะผู้แต่งสร้างตัวละครนี้ให้มีพื้นฐานเป็นคนแข็งแรง (มาลา คำจันทร์, 2532 : 17) เมื่อกินอาหารก็กินจุกว่าคนอื่น ๆ (มาลา คำจันทร์, 2532 : 21) ทนหิวไม่ได้ต้องชวนขวายหาของกินเพื่อเพิ่มพลังกำลังของตนเสมอ (มาลา คำจันทร์, 2532 : 113) นอนง่ายหลับง่ายและหลับสนิท (มาลา คำจันทร์, 2532 : 33) ผู้แต่งใช้ลักษณะนิสัยของตัวละครดำเนินเรื่อง เช่น เมื่อลูกเสือกองธง-เสือดำถูกจับขังในกรงเหล็กเพื่อรอการถูกนำไปบูชายัญ วิชชุ บดินทร์ คิควิธีแก้ปัญหาทำลายอำนาจเวทย์ของวามพราหมณ์โดยทำลายรูปสลักทูลศร จึงหลอกล่อวิทยาว่า หากจ้างกรงเหล็กออกไปได้แล้วผลักรูปหินสลักรูปทูลศรมาให้ได้สำเร็จ พวกตนจะยกหมูย่างให้กินทั้งตัว ลักษณะนิสัยชอบกินทำให้ตัวละครมีพฤติกรรมที่ดำเนินไปตามโครงเรื่องอย่างราบรื่น สมเหตุสมผล และทำให้เรื่องมีอารมณ์ขันไม่เคร่งเครียดจนเกินไป

การที่ผู้แต่งใช้วิธีการบรรยายหรือพรรณนาฉากโดยผ่านสายตาหรือทรรศนะของตัวละครทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพระหว่างแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร และฉาก นอกจากนี้การใช้ฉากที่บอกเวลาและความโหดร้ายของธรรมชาติ เช่น การใช้เวลาค่ำที่แสงแดดหมดไป ความสว่างไสวหมดสิ้นเป็นการชี้ให้เห็นนัยว่าชีวิตมนุษย์มีทั้งสุขและทุกข์ หรือชีวิตต้องมีอุปสรรค ความสิ้นหวังและความแห้งแล้งอดอยาก ที่เกิดขึ้นนั้นถ้ามนุษย์มีความอดทนและความเพียรพยายาม วันหนึ่งธรรมชาติก็จะเอื้ออำนวยให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ ดังตัวอย่างการพรรณนาฉากในเรื่องบ้านไร่ชายดงที่กล่าวไว้

คำมีคมารำไรเมื่อเข้าค่ำ แล้งเดือนเจ็ดต้นไม้ถูกไฟคลอก
 แต่ยังไม่ตาย มันแตกหน่อตามคุ่มตาระบัดพอให้เก็บมาใส่หม้อได้
 กินข้าวเสร็จ เมฆมือก็แป่ปีกแผ่หางกลบแสงเหลืองไปหมดสิ้น
 ฟ้าร้องครืนแล้วฝนปรอยลงมา ดินตากแดดมานานกลืนอายดิน
 คลุ้งขึ้น เสียงฝน สายฟ้า และกลืนดินคลุกเคล้ากันก่อให้เกิด
 ความมั่นใจลึกลับ ขอแต่เพียงมีฝน มีแดด มีแผ่นดินก็เชื่อได้ว่า
 ความอดอยากไม่เกิดขึ้น (มาลา คำจันทร์, 2528 : 15)

การสอดแทรกประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ลงไปในวรรณกรรมเขาวงกตของ มาลา คำจันทร์ สัมพันธ์กับโครงเรื่องและตัวละครที่เป็นสังคมชนบท คนชนบทยังผูกพันอยู่กับความเชื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างความหวังและกำลังใจให้เกิดขึ้น การร่วมกันปฏิบัติพิธีกรรมเป็นความพยายามที่จะควบคุมธรรมชาติและปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ โดยการรวมกลุ่มของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่ยังต้องพึ่งพาอาศัยแรงงานซึ่งกันและกัน (มาลา คำจันทร์, 2528 : 120) การร่วมพิธีกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการที่จะต่อสู้และวิงวอนธรรมชาติอันโหดร้ายเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจต่อสู้กับภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นสามัญในสังคมชนบท (มาลา คำจันทร์, 2528 : 69) เช่น พิธีส่งอุบารห์ ซึ่งเป็นพิธีขับไล่ศัตรูพิษในเรื่อง นกแอ่นฟ้า หรือการนิมนต์พระภิกษุมาสวดชัยสิทธิคาถาเพื่อความเป็นสิริมงคลในเรื่อง บ้านไร่ชายดง การใช้ฉากความโหดร้ายของธรรมชาติมีผลต่อตัวละคร คือตัวละครได้มีโอกาสแสดงจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านประจักษ์ว่า ผู้มีจริยธรรมจะใช้จริยธรรมแก้ปัญหาชีวิตและครองตนอยู่ได้จนพบกับความสุขในชีวิต (มาลา คำจันทร์, 2528 : 169)

ในการใช้ฉากพิธีกรรมเพื่อแสดงให้เห็นสังคมชนบทที่ใช้พิธีกรรมเป็นเครื่องหมายของเกียรติยศ เป็นเครื่องบอกว่าคุณเหนือกว่าผู้อื่น เช่น ตัวละครซื้อเครื่องไทยทานถวายพระเจดีย์เงินจำนวนสุดท้ายในบ้านเพียงเพื่อได้ทำบุญเหมือนคนอื่นเพราะมีทรศนะว่าทำทานมากจะได้บุญมาก (มาลา คำจันทร์ 2534 : 47)

แม้ฉากสวยงามในสังคมชนบทก็สัมพันธ์กันกับโครงเรื่อง ตัวละคร และแก่นเรื่อง เช่น การกล่าวถึงฤดูหนาวที่มาถึงพร้อม ๆ กับดอกบัวตองที่บ้านสะพรั่งในหุบเขาทางภาคเหนือ (มาลา คำจันทร์, 2524 : 109) มิ่งหนาวจัดดอกบัวตองก็ยิ่งบาน ในขณะที่เดียวกันการทำงานของชวานาก็ยังไม่หมดสิ้น หลังเก็บเกี่ยว ชวานายังมีงานหนักทำต่อไปคือการขนข้าวใส่ยุ้งฉาง งานนี้แม้หนักแต่ก็เป็นความสุข ความสบายใจที่จะมีข้าวกิน เหนื่อยหนักอย่างไรทุกคนก็พอใจที่จะได้ข้าวมาก ๆ ลักษณะดังกล่าวเป็นการใช้ฉากขึ้นเษาะสำคัญว่า แม้จะหนักแต่เหนื่อยแต่ชวานาก็มีความสุขที่ได้รับผลผลิต ขนข้าวแม้จะเหนื่อยมากแต่ทุกคนก็พอใจที่จะหนักเหนื่อย เปรียบเสมือนธรรมชาติที่หนาวมากดอกบัวตองก็ยิ่งแบ่งบานเป็นเครื่องจรรโลงใจให้ทุกคนมีความสุขได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ มีสัมพันธ์ภาพระหว่างโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก และตัวละคร ลักษณะนิสัยตัวละครเป็นตัวดำเนินเรื่อง ทั้งแก่นเรื่องและตัวละครมีความสัมพันธ์กันกับฉาก แม้เมื่อผู้แต่งใช้แก่นเรื่องเป็นชีวิตฆราวาสในชนบท ทั้งฉากและตัวละครก็ได้แปลกแยกออกไปจากแก่นเรื่อง ความสัมพันธ์ของโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก และตัวละครทำให้วรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ น่าอ่าน ลักษณะนิสัยของตัวละครทำให้นวนิยายทุกเรื่องสมจริงและน่าสนใจ กลวิธีดังกล่าวนี้สามารถดึงดูดผู้อ่านให้ติดตามเนื้อหาที่ผู้แต่งนำเสนอให้อ่านอย่างเพลิดเพลิน ปราศจากความรู้สึกเบื่อหน่ายเพราะมีแง่มุมที่ละเอียดลุ่มลึกอันช่วยทำให้ขบคิดและเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

การใช้ภาษา

ภาษาเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญยิ่งในการสร้างสรรค์งานวรรณกรรม ผู้แต่งจะต้องเลือกพันถ้อยคำสำนวนโวหาร เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนให้ผู้อ่านรับรู้และเกิดความซาบซึ้ง สำนวนภาษาที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารย่อมทำให้นวนิยายมีคุณค่าทางวรรณศิลป์ และนับว่าเป็นความสำเร็จในการสร้างสรรค์

การศึกษาวรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ ทั้ง 6 เรื่อง พบว่า การใช้ภาษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของประสิทธิภาพในการสื่อสาร ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สำนวนภาษา

1.1 ข้อความแสดงภาพ

1.2 การเล่นคำ

1.3 สำนวนความเปรียบ

1.3.1 โวหารอุปมา

1.3.2 โวหารอุปลักษณ์

2. บทสนทนา

2.1 บทสนทนาประกอบการดำเนินเรื่อง

2.2 บทสนทนาแสดงนิสัยและบทสนทนาที่แสดงพฤติกรรมตัวละคร

1. ส่วนวนภาษา

1.1 ข้อความแสดงภาพ คือข้อความที่ให้ความหมายและสร้าง

ความเข้าใจต่อรูปร่างหรือลักษณะ ผู้แต่งใช้ข้อความที่กระชับเพื่อสื่อให้ผู้อ่านมองเห็นภาพหรือรูปร่างลักษณะของสิ่งที่กล่าวถึงอย่างชัดเจน เช่น ผู้แต่งใช้คำว่า โคน้ำฟ้า บอกภาพที่สายตามองขึ้นไปพบท้องฟ้าที่เป็นวงโค้งสุดสายตา และใช้คำว่า หุบห้วย ทำให้เห็นภาพเมื่อมองต่ำลงมาเห็นธารน้ำที่ไหลลัดเลาะอยู่ในหุบเขาอันเป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงท่ามกลางวงล้อมของ "ทิวเขาสลักซับซ้อนเป็นราวรั้วรอบด้าน" ผู้แต่งผูกประโยคเป็นประโยคความเดียวขนาดสั้นที่มีกระสวนประโยคอย่างเดียวกัน ใช้วลีตรงกันข้ามกันขึ้นต้นประโยค และใช้กริยา "คือ" คำเดียวกันบอกภาพตามสายตาของผู้มองที่เห็นได้กว้างไกลตั้งข้อความที่กล่าวไว้ว่า

สูงขึ้นไปคือ โคน้ำฟ้า ต่ำลงมาคือหุบห้วย
หมู่บ้านหล้า เภาที่ตั้งอยู่ระหว่างฟ้ากับน้ำ
โดยมีทิวเขาสลักซับซ้อนเป็นราวรั้วรอบด้าน
(มาลา คำจันทร์, 2524 : 22)

ภาพนี้ให้ความรู้สึกที่ตัวละครผูกพันกับธรรมชาติ การอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่ตัวละครมองเห็นได้ทั้งสูงขึ้นไปและต่ำลงมาก็คือ เห็นทั้งโคน้ำฟ้าและหุบห้วยนอกจากจะทำให้ตัวละครรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติแล้ว ตัวละครยังสำนึกในความมั่นคงที่เกิดจากการโอบล้อมของรั้วธรรมชาติคือ ขุนเขาที่ซับซ้อน ข้อความที่ว่า "ทิวเขาสลักซับซ้อนเป็นราวรั้วรอบด้าน" ยังให้ความรู้สึกเป็นเอกเทศแยกออกจากดินแดนอื่น ถึงแม้จะโดดเดี่ยว อ้างว้าง แต่ก็มีควมสงบและน่าจะทำให้รู้สึกถึงความผูกพันระหว่างคนในหมู่บ้านที่ต้องพึ่งพากันอย่างใกล้ชิด

ข้อความแสดงภาพในลักษณะนี้ผู้แต่งใช้กับเรื่องอื่น ๆ อีก เช่น การกล่าวถึงภูเขาที่ล้อมรอบหุบเขาร้อยศพว่าทำให้ตัวละครรู้สึกปลอดภัย

... ไกลออกไป... เหนือเนินชันไม่มีสันเขาเป็นฉากหลัง
คืนเดือนปลอดเมฆ ขุนเขาทอดขวางราวปราการปกป้อง...

(มาลา คำจันทร์, 2532 : 146)

บางครั้งผู้แต่งสร้างภาพภูเขาเพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นสิ่งไกลตัวและลับไม่ชัดเจน เช่น การกล่าวถึงภูเขาในเรื่องลูกป่าว่า

... เบื้องหน้าโพ้นคือสันเขาทอดทะมึนทึมซึ้งขวาง
มันดูเป็นสี่ครามขรึม ๆ ราวจะชุกซ่อนเรื่องราวไว้

มากหลาย (มาลา คำจันทร์, 2524 : 10)

นอกจากนี้ผู้แต่งยังสร้างภาพที่มีสีสัน แสง เสียง และความเคลื่อนไหว ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการถึงสิ่งที่ผู้แต่งต้องการสื่อได้อย่างชัดเจน การสร้างภาพลักษณะดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของตัวละครและการดำเนินเรื่อง เช่น "ม่านมัวเทาเป็นสีซีเด้า" และ "ซมุกขมัวหม่นเทาเริ่มคล้ำเข้ม" สีซีเด้าและสีเทาที่ผู้แต่งนำมาใช้สัมพันธ์กับความรู้สึกเปล่าเปลี่ยว ความผิดหวังที่สัมพันธ์กับเวลาในฉากคือเวลาใกล้ค่ำ หรือการกล่าวถึงสีเหลืองว่า "หุ้งข้าวกีสูกเหลืองอาบแดด" สีเหลืองเป็นสีที่ให้ความรู้สึกสดใส และสว่างไสว สัมพันธ์กันกับความรู้สึกปิติของชวานาที่เห็นความงอกงามของผลผลิต

การสร้างภาพของผู้แต่งส่วนใหญ่จะเป็นภาพที่มีทั้งสีสัน เสียง แสง และความเคลื่อนไหว เป็นภาพที่มีชีวิต เช่น ภาพยามเช้าในหมู่บ้านชนบทจากเรื่องลูกป่า

เช้า ๆ มีค ๆ สายลมพัดหวัดหวิวโชยเสื่อผ้า
หมอกคลุมมัวอ้อยอิ่งอยู่บ้าง แม้ไม่ใช่ฤดูหนาว
แต่หมอกก็ลงแล้ว... เสียงไม้ขีดคั้งแฉะและเปลวไฟ
แลบเลียเป็นสีส้ม สนน้ำมันติดไฟเร็ว ชั่วครู่เดียวควันดำ
ก็ลอยคลุ้งและดวงไฟขยายใหญ่ขึ้น กระเคื่องดำข้าว

เริ่มส่งเสียงจากที่นั่นที่นี่ กองไฟใหญ่ ๆ
 ถูกก่อกองระจัดกระจาย เข้ามืดแสงไฟพร่างกลุ่มหมอก
 คูไหวพรวด และงามลึกลับ บนฟ้าขึ้นดาวสีเงิน
 นับหมื่นนับพันพร่างฟ้า นกน้อยร้องจับจับประจ้อประแจ
 บ้างก็กางปีกสลัดขนออกพรุณ...
 (มาลา คำจันทร์, 2525 : 65)

ข้อความแสดงภาพนี้ผู้แต่งใช้เมื่อยาขึ้นขึ้นเข้ามาในเช้าวันที่จะไปสมัคร
 เข้าเรียนต่อในตัวเมืองซึ่งเป็นสิ่งใหม่สำหรับตน แม้ตัวละครจะกระตือรือร้น
 และเปี่ยมด้วยความฝัน แต่เนื่องจากฐานะยากจน การก้าวออกไปสู่โลกกว้าง
 จึงทำให้เขาวิตถ์อยู่ข้าง "กลุ่มหมอก" ที่ปกคลุมให้ความรู้สึกสัมพันธ์กับความวิตก
 ของตัวละคร อย่างไรก็ตาม "แสงไฟและดวงดาว" ก็เปรียบเสมือนความสำเร็จ
 ที่รอคอยอยู่ ทำให้รู้สึกอยากออกไปเผชิญชีวิตเหมือนนกที่ "กางปีกสลัดขนออกพรุณ"

ข้อความสร้างภาพที่ตัวละครมองเห็นภาพระดับต่ำและลึก ทำให้ผู้อ่าน
 เกิดความรู้สึกว่าตัวละครสามารถมองเห็นแวดล้อมได้ชัดเจน ในหุบเขากินคน ผู้แต่ง
 ได้พัฒนาทวิทัศน์ที่ทำให้ตัวละครคือกองธง เสื้อดำและสังกรอยู่ที่สูงแล้วมองเห็นหุบเขา
 ร้อยศที่ตนจะต้องปกป้องอยู่ในระดับต่ำกว่าสายตาก่อให้เกิดความรู้สึกว่าทุกคนมองเห็น
 ท่าเลที่ตั้งของตนชัดเจน จึงสามารถคิดหาวิธีตั้งรับการรุกรานของฝ่ายศัตรูได้ ส่วน
 ธรรมชาติที่กล่าวถึง เช่น แดคบาย และความแห้งแล้ง บอกลักษณะธรรมชาติตามปกติ
 ผู้อ่านจะรู้สึกที่ตัวละครมองเห็นภาพตามความเป็นจริง และพร้อมที่จะรับมือกับการ
 ต่อสู้ที่กำลังจะมาถึง ดังข้อความที่กล่าวว่า

แดคบายส่องแสงยิบ ๆ ป่าโปร่งแห้ง
 พุ่มใบไม้หญ้าเป็นสีเกรียมเหลืองคูแห้งแล้งไปหมด
 ผุ่นดินแห้ง ๆ พุ่งขึ้นมาตามแรงย่ำ ศังกรพาขึ้นเขาสูง
 หอดตามองล่างยังพอเห็นเทวาลัยหลังย่อมชุกช่อนอยู่
 กลางละเมอไม้ทางค้ำนเหนือของเขตหุบเขา...

เกือบกลางหุบเขา มองเห็น เรือนพักของมหาเทวี
กับหอเก็บคัมภีร์ เป็นสัดส่วนเฉพาะตัว ถัดมามองเห็น
โรงทหารและ เรือนพักของกองธงเสื่อคำอยู่ในเนื้อที่
เดียวกัน ไกลสุด ลึกเลยเกือบตกท้ายหุบคือหอย่อม เรือน
พวกไพร่ทาส คังกรบอกว่าลั่นแล้วแต่พวกหนีร้อน
มาพึ่งเย็นทั้งสิ้น ไม่มีการขู่เข็ญบังคับแต่อย่างใด...

กวาดตาดูโดยรอบ หุบเขาร้อยศัพทแวดล้อม
ด้วยแนวภูสลับซับซ้อนถึงสามด้าน มีแต่ด้านใต้เปิดออก
สู่ทุ่งราบโล่งกว้างขวาง ท่าเลที่ตั้งดูค้ำชันยากแก่การ
กักล้อมจู่โจม สามด้านเป็นโขดเขาสูงชัน หน้าผาขรุขระ
หุบเหวลึก ลึก ข้าศึกจะจู่โจมได้ก็แต่ปากทางด้านใต้
ทิศเดียวเท่านั้น (มาลา คำจันทร์, 2532 : 119)

ผู้แต่งใช้คำแสดงเสียงสร้างความรับรู้ทางโสตสัมผัส สื่อให้ผู้อ่านรู้สึก
เสมือนผู้อ่านเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ในเรื่อง มาลา คำจันทร์ ได้สรรคำมา
เรียบเรียงเป็นเสียงบอกความเคลื่อนไหว เช่น การกล่าวถึงบรรยากาศยามเช้าตรู่
ในชนบทว่าสงบ เสียงที่มีเป็นเสียงที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น เสียงไก่ขัน เสียงน้ำค้าง-
หล่นจากชายคาบ้าน ความสงบและสงบทำให้ได้ยินแม้แต่เสียงคนทีนอนบนฟากพลิกตัว
ดังข้อความที่กล่าวว่า

...มีแต่เสียงไก่ตบปีกขันแจ้วกับเสียงน้ำค้างหล่นจากชายคา
ดังเปาะเปาะ... เด็กชายพลิกตัวกรอบแตรบนพื้นฟาก...

(มาลา คำจันทร์, 2525 : 64)

ผู้แต่งใช้เสียงสัตว์ช่วยให้เกิดภาพ เช่น การใช้เสียงนกร้องช่วยให้เกิดภาพ
กระท่อมที่ตั้งโดดเดี่ยวกลางดงลึก ทำให้เห็นลักษณะนิสัยตัวละครคือมังคละว่าเป็นคนที่มี
ความกรุณาต่อสัตว์ แม้จะเป็นพรานแต่ก็ล่าสัตว์เพื่อยังชีพเท่านั้น ไม่ทำร้ายนกที่อาศัย
อยู่ใกล้กระท่อม ทำให้บริเวณที่อยู่อาศัยมีนกมาอาศัยอยู่ด้วยมากมาย ดังข้อความ
ที่กล่าวว่า

นกกลางคืนร้องถี่แน่น นกจกไม้ร้องจก ๆ ๆ
 เหมือนมันเอาปากแข็งเข้าเจาะกิ่งไม้
 นกกะบ้าร้องตุก ๆ ๆ ๆ แล้วไล่เสียงครีตกท้าย
 กระต่อมกลางดงเงียบส่งด ยินเสียงลมยินเสียงไม้
 สายเสียงดเปียดสี นกเค้าแมวร้องเสียงดั่งฟังซัด
 เหมือนมันมาเกาะราวชานแล้วร้องกรอกหู
 เหล้าพร่องลงคอขวด มังคละรินอีก เงียบเชียบ
 จนได้ยินเสียงน้ำไหลเลาะผา... ลมสายใบไม้
 เสียดกันเบา ๆ ... (มาลา คำจันทร์, 2532 : 105)

ข้อความแสดงภาพที่มีลักษณะเป็นบุคลาธิษฐานคือ กล่าวถึงธรรมชาติ
 หรือสัตว์ที่แสดงกริยาอาการเหมือนมนุษย์ เช่น ในเรื่องลูกป่า ผู้แต่งใช้ข้อความว่า
 "กุ่มผอยจะแห่แหกันเป็นขบวนบายหน้าไปตามสายน้ำ" (มาลา คำจันทร์,
 2525 : 102) คำว่าแห่แหเป็นลักษณะกริยาอาการที่ใช้กับมนุษย์แต่ผู้แต่งนำมาใช้
 กับสัตว์คือ กุ่ม เพื่อให้เกิดภาพกุ่มผอยที่โผล่ขึ้นมาเหนือน้ำเป็นจำนวนมากกำลังว่าย
 ตามน้ำราวกับเข้าขบวนแห่อย่างตั้งอกตั้งใจ

การใช้ข้อความพรรณนาภาพแผ่นดินแห้งแล้งที่ได้รับฝนใหม่จนชุ่มฉ่ำ
 พันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่ได้รับน้ำเริ่มงอกงามอย่างรวดเร็ว ผู้แต่งใช้กริยาอาการและลักษณะ
 ของมนุษย์กับต้นไม้ทำให้ภาพที่เกิดในจินตนาการเป็นภาพที่มีชีวิตชีวา เช่น ข้อความ
 ที่ว่า "ฝนปลุกป่า", "น้ำเลื้อยสีเขียว", "มาคืนให้ป่า", "เลื้อยอยู่พรวดพราด"
 หรือ "ออกรับแสงแดดคร่ำเริง" ดังตัวอย่างที่ยกมานี้

ฝนปลุกป่า น้ำเลื้อยสีเขียวมาคืนให้ป่า เข้า ๆ แผ่นดิน
 ชุ่มน้ำค้าง... พวกไม้เลื้อยไม้เถาโตวันโตคืนเลื้อยอยู่
พรวดพราด บกบอนแห่ก้านอวบ ๆ คลี่ใบอ่อนออกรับ
แสงแดดคร่ำเริง... (มาลา คำจันทร์, 2525 : 57)

ในเรื่องเขี้ยวเสือไฟ ผู้แต่งใช้คำว่า "เกี้ยวพาน" กับสายหมอก หิ่ง ๆ ที่
 คำนี้เป็นกริยาอาการของสิ่งมีชีวิต เมื่อผู้แต่งนำมาใช้ก่อให้เกิดความรู้สึกว่า ตัวละคร

อยู่ท่ามกลางอากาศที่หนาวเย็น มีหมอกปกคลุมอย่างใกล้ชิดด้วยความปฏิพัทธ์บริเวณนั้น ตลอดเวลา ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

ลมโกรกกรูหนาวเหน็บเจ็บหน้า สายหมอกป่วนไหว
 เกี้ยวพานอยู่รอบตัว... (มาลา คำจันทร์, 2523 : 81)

ผู้แต่งใช้ข้อความพรรณนาภาพหน้าแล้ง ในเรื่องหมับบ้านจันท์ โดยใช้ บุคลาธิษฐาน คำว่า "ทักทาย", "ยอมแพ้" หรือ "บ๊าคลั่ง", "ลูกหลาน" และ "โปรยหว่าน" ที่ผู้แต่งนำมาใช้ ทำให้เห็นบรรยากาศที่น่ารื่นรมย์แม้แห้งแล้งก็ยังมี ความหวัง ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

ป่าแล้ง น้ำห้วยไหลเลาะจุงจิ่ง ยุงป่าบินหึ่ง ๆ ทักทาย
 ผิวเน้อนอกผ้า... ดอกบัวตองหงษ์พาบหมดแล้ว มันยอมแพ้
 อย่างสิ้นเชิงต่อตะวันอันบ๊าคลั่ง... แต่...รอเพียง
 ฝนแรกโปรยลงสิ ลูกหลานที่มันโปรยหว่านไว้
 จะสะพริบสะพรั่งเต็มแผ่นดิน (มาลา คำจันทร์, 2524 : 53)

ในเรื่องหุบเขากินคน ผู้แต่งกล่าวถึงดวงอาทิตย์และแดดจ้าสัมพันธ์กันกับ ผิวน้ำ โดยใช้คำว่า "ล้อเล่น" เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าแม้ตะวันคล้อยลงไปแสงแดด อันร้อนแรงเป็นเปลวยังมีความผูกพันกับผิวน้ำ สังเกตได้จากประกายระยิบระยับบนผิวน้ำ ทั้งยังสัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

ตะวันคล้อยไปทางใต้อีกสักห้าองศา เปลวแดดยังเร็งแรง
ล้อเล่นบนผิวน้ำวิบไหว (มาลา คำจันทร์, 2534 : 45)

ข้อความนี้อยู่ในเหตุการณ์ที่วิชชุ อัจฉา บุญชู และบดินทร์ไม่แน่ใจในสาเหตุ การหายตัวไปของวิทยา ตัวละครทั้งหมดเข้าใจว่าวิทยาหายไปเพราะครูหยอกเย้า (มาลา คำจันทร์, 2534 : 43)

นอกจากการสร้างภาพความร้อนที่เห็นได้จากผิวน้ำเป็นประกายระยิบระยับแล้ว ในเรื่องอื่นผู้แต่งแสดงภาพความร้อนที่เห็นได้จากเปลวแดดโดยการใช้คำว่า "แดดเต้น"

เป็นมุขลาคิฐฐานทำให้ภาพทุ่งกว้างที่ร้อนระอุคล้ายเป็นอุปสรรคของชีวิต
ตั้งข้อความที่กล่าวว่า

ผ่านเดือนห้าเข้าเดือนหก วัน ๆ แดดเด่นเปลวยับ ๆ ยับ ๆ
แห้งแล้ง ...ทุ่งกว้างก็กว้างจนต้องหยีตาเมื่อมองผ่านแดด...
(มาลา คำจันทร์, 2534 : 130)

ข้อความนี้อยู่ในช่วงที่ผู้แต่งกล่าวถึงอินทรและไอ้หล้าออกหาอาหาร
มาเลี้ยงครอบครัวด้วยความยากลำบากในหน้าแล้งอันร้อนระอุ

1.2 การเล่นคำ

การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนทั้ง 6 เรื่อง
ของ มาลา คำจันทร์ พบว่า ทุกเรื่องมีความไพเราะในด้านเสียงสัมผัส ผู้แต่งนิยม
ใช้การเขียนที่สัมผัสทั้งสัมผัสอักษรและสระสัมผัสระหว่างวรรค และสัมผัสในวรรค

การใช้คำสัมผัสประเภทสัมผัสอักษรและสัมผัสสระในวรรค
ผู้แต่งจะใช้เมื่อต้องการพรรณนาให้เกิดความรู้สึกเห็นภาพอย่างละเอียดและให้คล้องตาม
อารมณ์ในเรื่อง เช่น การพรรณนาภาพป่าไม้ที่ถูกทำลายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจภาพได้
ชัดเจน ดังข้อความที่กล่าวว่า

แดดใกล้เที่ยงส่องลอดลงมาเห็นเงาหัวทศสัน
ป่าโปร่งโล่งบางบางแห่งยังเห็นคอลึก ๆ
โผล่หันพุ่มเถาที่คลุมทับ คนเข่าคนแก้มแปดเก้าสิบ
เล่าขานว่าแต่ก่อนนานมาไม้สักมีมาก เป็นป่าที่บดตันคิด
ลามเป็นอันเดียวกับหุบบูตะ ลามเลยไปถึงเขตพม่าพื้น
คนรุ่นพ่อรุ่นแม่ก็ยังทันได้เห็นป่าที่บดหนา ป่าคาดงแน่น
สักยี่สิบสามสิบปีผ่านมา โรงเลื่อยทำทางเข้ามาตัดลากไม้สัก
ไปหมด ป่าใหญ่เลยถูกตัดทอนกระท่อนกระแท่น แต่นั้นมา
สัตว์เสพสร้างป่าไม้ก็หนีไกลออกไปทุกที่
(มาลา คำจันทร์, 2532 : 89)

คำสัมผัสอักษร ได้แก่ "ลอค" กับ "ลง", "หัว" กับ "หค", "หัน" กับ "พุ่ม", "ที่" กับ "ทับ", "ปุน" กับ "แปด", "มา" กับ "ไม้" กับ "มี", "มาก", "ตัน" กับ "ติด", "กัน" กับ "กับ", "ลาม" กับ "เลย", "เป็น" กับ "ป่า", "ทอน" กับ "กระทอนกระแทน", "สัตว์" กับ "เสพ", "สร้าง" และ "ทุก" กับ "ที่" ส่วนสัมผัสสระ ได้แก่ "โปร่ง" กับ "โปล่ง", "แก้ว" กับ "เล่า", และ "ไม้" กับ "ไกล" และ "ไป"

การใช้สัมผัสระหว่างวรรค เช่น "ป่าทึบดงหนา ป่าคางแน่น" นอกจากจะไพเราะทั้งเสียงและความหมายแล้วยังมีส่วนช่วยทำให้ฉากชัดเจนขึ้นอีกด้วย คำสัมผัสอักษร สระ และการสัมผัสระหว่างวรรคเหล่านี้ทำให้เกิดเสียงสัมผัสที่ไพเราะ แม้ผู้อ่านจะไม่เปล่งเสียงแต่เสียงในใจของผู้อ่านที่เกิดขึ้นโดยจิตสำนึกนั้นจะรู้สึกว่าคุณค่าที่อ่านมีจังหวะและไพเราะ

การใช้คำสัมผัสอักษรและสัมผัสสระในวรรณกรรมเขาวงกตเรื่องอื่นของ มาลา คำจันทร์ มีลักษณะเดียวกันกับที่ได้ยกมาแล้วนั่นคือ เมื่อผู้แต่งกล่าวถึงธรรมชาติ มักใช้คำสัมผัสทั้งสระและอักษรเสมอเพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพของธรรมชาติที่ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านได้รับรู้ การใช้คำสัมผัสทั้งสองลักษณะเป็นความพยายามเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการส่งสาร ดังที่กล่าวได้ว่า

เมื่อสื่อสารผู้ส่งสารจำเป็นต้องเลือกพ้องคำในฐานะที่เป็น
สัญลักษณ์แทนความหมาย หรืออีกนัยหนึ่งต้องสรรหาถ้อยคำ
ที่สามารถฉายสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของตนขึ้นในมโนนึก
ของผู้รับสารให้ใกล้เคียงที่สุดกับที่ปรากฏในมโนนึกของตน
(ดวงมณ จิตรจักษ์, 2527 : 1)

การสรรหาถ้อยคำที่สามารถฉายสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของผู้แต่งให้ผู้รับสารได้รับรู้ นั้น มาลา คำจันทร์ ทำได้สำเร็จ ดังจะเห็นได้จากการใช้คำว่า "ลามเลย" ที่เป็นคำสัมผัสอักษรแล้วยังสัมพันธ์กับความหมายที่หมายถึงป่าที่กว้างใหญ่ไพศาล "พม่าพูน" ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นที่ห่างไกลมาก "พูน" จะให้ความรู้สึกไกล

และปราศจากความคุ้นเคยมากกว่า "โน้มน" ดังนั้น "พม่าหุ่น" จึงเป็นการสรรคำมาใช้ได้อย่างดีกว่าคำตาย ๆ ว่า "พม่าโน้มน"

"...ป่าใหญ่เลยถูกตัดทอนกระท่อนกระเท่น" นอกจากจะเล่นคำสัมผัสอักษรแล้วยังให้ความรู้สึกว่ามีไม้ที่กล่าวถึงนั้นถูกโค่นเหลือแต่ต่อโผล่ระเกะระกะ เพราะตัดทอนให้ความรู้สึกที่ตัดแต่ยังเหลือร่องรอยของต่อไม้อยู่ "กระท่อนกระเท่น" ให้ความรู้สึกไม่สมบูรณ์หรือความรู้สึกว่าสิ่งนั้นเหลืออยู่เพียงส่วนน้อยไม่ต่อเนื่องเป็นปึกแผ่นเพราะผู้แต่งให้เหตุผลว่า "โรงเลื่อยทำทางเข้ามาตัดลากไม้สักไปหมด" ดังนั้น "ป่าใหญ่เลยถูกตัดทอนกระท่อนกระเท่น" แสดงเหตุผลว่ามีไม้หมดสิ้นไป เพราะถูกมนุษย์ทำลายเพื่อประโยชน์เพียงผิวเผิน ผู้แต่งสรรคำว่า "สัตว์เสพร้าง" เป็นคำสัมผัสอักษรที่ให้ความหมายสัมพันธ์กับความไพเราะของเสียงสัมผัส การใช้คำว่า "สัตว์" ในความหมายของมนุษย์เป็นการประเมินคุณค่ามนุษย์ตามทรรศนะของผู้แต่ง

ในเรื่องหุบเขากินคน ผู้แต่งใช้คำสัมผัสอักษรก่อให้เกิดเสียงที่สัมพันธ์กับความรู้สึกหลายอารมณ์ เช่น ฉากการต่อสู้ที่น่าตื่นเต้นระหว่างวามพราหมณ์กับบดินทร์ และสังกร

สู้มเสียงมันประกาศกึกก้องเด็กขาด บดินทร์งุนงวบ
เลอะเลือนลืมหิ้วไปโดยสิ้นเชิง สังกรแผ่นพรวด
คาบใหญ่กราดฉับหมายสะบันเวมัน คาบกระทบเนื้อ
คาบกระดอนคนกระเด็น พราหมณ์ผีร้ายเพียงเสียงหลักโชเซ
 (มาลา คำจันทร์, 2532 : 274)

ข้อความที่ว่า "คาบกระดอนคนกระเด็น" ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเกิดมโนภาพชัดเจนโดยไม่ต้องใช้คำพรรณนาอื่น ๆ อีก เช่นเดียวกับข้อความที่ว่า "เสียงหลักโชเซ" ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของวามพราหมณ์ที่ขึ้นแทบไม่อยู่ นอกจากนี้การใช้คำอย่างกระชับ เช่น "สู้มเสียงประกาศกึกก้องเด็กขาด", "แผ่นพรวด" "กราดฉับ" ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเหตุการณ์ดำเนินไปอย่างรวดเร็วน่าตื่นเต้น การใช้ประโยคสั้น ๆ ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สนับสนุนให้เรื่องดำเนินไปอย่างน่าระทึกใจ เช่น "บดินทร์งุนงวบ", "เลอะเลือนลืมหิ้วไปโดยสิ้นเชิง", "สังกรแผ่นพรวด" ฯลฯ

ในเรื่องอื่น ๆ ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีดังกล่าวเพื่อให้ความรู้สึกที่ต่างออกไป เช่น เรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์ ผู้แต่งใช้กลวิธีนี้เพื่อให้ความรู้สึกสงบเหมาะที่เป็นฉากเกี่ยวกับบ้านป่า และความเป็นอยู่ของคนชนบท ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

เสียงลับไม้กึก ๆ ดังก้องป่า ต้นชะเอมแววเคาะออกดอก
เป็นกระจุก ๆ สีขาวอมชมพู ดอกของมันกินได้ มันมีรสเปรี้ยว ๆ
เหมือนยอดมะม่วงอ่อน แล้งแล้ว ใบไม้ร่วงลงเงยงัน
สัตว์เล็ก ๆ จำพวกจิ้งเหลนเลื้อยแตรกรรากอยู่บนใบไม้แห้ง
ที่ไกลตาหูนุ โน้โหมองเห็นลำห้วยไหลเลาะแล้วลับหายไปกับ
เหลี่ยมเขา ไก่ขันมาแว่ว ๆ หมู่บ้านราวจะร้างจนไร้ผู้คน
คอกอุณหอมมาอ่อน ๆ เป็นครึ่งคราว ดอกผีเสื้อชมพูเข้านิ่ง
เพียงลมไล้มาเบา ๆ กลับบอบบางก็เหมือนผีเสื้อนับร้อย
ชั้นพรูบิน (มาลา คำจันทร์, 2524 : 44)

ผู้แต่งใช้ข้อความที่ว่า "ที่ไกลตาหูนุ" ให้ความรู้สึกว่าตัวละครที่เป็นผู้มองคือนุโหมอยู่ในที่สูงและสามารถมองเห็น "ลำห้วยไหลเลาะแล้วลับหาย..." ได้ ทั้งยังไปกันได้ดีกับการใช้คำว่า "หูนุ" กับตัวละครที่เป็นชาวชนบทภาคเหนือ แม้ข้อความอื่น ๆ ที่ผู้แต่งพรรณนาโดยผ่านสายตาของนุโหมก็เป็นการมองเห็นและพรรณนาที่ไม่เกินกว่าเด็กอย่างนุโหมจะแสดงได้ ลักษณะเช่นนี้จะปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเยาวชนที่นำมาศึกษาทุกเรื่องนับเป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้แต่งประสบความสำเร็จในการสื่อสารอย่างยิ่ง

1.3 ส่วนวนความเปรียบ

วรรณกรรมเยาวชนที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ทั้ง 6 เรื่อง มีส่วนวนความเปรียบเป็นจำนวนมากทุกเรื่อง ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ส่วนวนความเปรียบในหัวข้อต่อไปนี้

1.3.1 โวหารอุปมา โวหารอุปมาเป็นส่วนวนความเปรียบที่ผู้แต่งนำมาใช้มากที่สุด การอุปมานั้นผู้แต่งใช้การเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ การอุปมานั้นผู้แต่งใช้คำว่า เหมือน, ราว, ราวกับ,

โวหารอุปมาที่ผู้แต่งใช้คำที่มีความหมายเปรียบเทียบ เช่น "เหมือน" เป็นการเปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับสิ่งที่ผู้อ่านรู้จักอยู่แล้วเพื่อสร้างจินตนาการแก่ผู้อ่าน เช่น กล่าวถึงความน่าเกลียดน่ากลัวของวามพราหมณ์ในเรื่องหุบเขากินคนว่า พราหมณ์ชราผู้ขมิงเวทย์เป็นคนที่อัปลักษณ์และน่ากลัว เสียงหัวเราะเหมือนฝนร้าย แสดงว่าแปลกกว่าที่พบได้ในเวลาปกติ เสียงเทพร่าต้ายานเหมือนเสียงกลองหนังหย่อน รูปร่างผอมแห้งหน้าตาคล้ายสัตว์หลายชนิดที่ดูน่าเกลียดและน่ารังเกียจผสมกัน ส่วนประกอบอื่น ๆ ก็ล้วนแต่น่ากลัวและสื่อความชั่วร้าย ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

กลางโถงห้อง ชายชราหน้าตาชั่วร้าย
ส่งเสียงหัวเราะแหบ ๆ เทอ ๆ เหมือนฝนร้าย
เหมือนคูดินอยู่ที่ ๆ แล้วพอมตร้ายกระโดดออกจากจอ
มายืนอยู่ต่อหน้า...

...

สู่มเสียงมันทั้งเทพร่า ทั้งต้ายานเหมือนเสียงกลองหนังหย่อน
เรือนร่างมันผอมกรังเหมือนไม่เคยแตะต้องอาหาร หน้าตาโดยรวม
เหมือนนกเหยี่ยวผสมเหยี่ยว ผสมลิงแก่ ๆ มือถือไม้เท้าหงิกงอ
เหมือนงูบิต... (มาลา คำจันทร์, 2532 : 278)

ผู้แต่งใช้โวหารอุปมา "เหมือนคูดินอยู่ที่ ๆ" และกำลังเปลือกก็ตกใจกับสิ่งที่ปรากฏเปลี่ยนจากภาพมายามาเป็นภาพจริงให้สัมผัสได้ ลักษณะอุปมาดังกล่าวเป็นประสบการณ์ที่ผู้อ่านเฝ้าชนรู้จักและเข้าใจ ส่วนการอุปมาที่เปรียบเทียบกับกลองหนังหย่อนยาน, คนผอมแห้ง, หรือการเปรียบเทียบกับสัตว์ เช่น เหยี่ยว, เหยี่ยว, ลิงแก่ ๆ, และงู เป็นการเปรียบเทียบที่ให้ความรู้สึกถึงความน่าเกลียดน่าขยะแขยงที่ผู้อ่านวัยเยาว์อาจเคยมีประสบการณ์โดยตรงหรือโดยอ้อมมาแล้ว เพราะสัตว์ดังกล่าวไม่ใช่เป็นสัตว์เลี้ยงที่คนทั่วไปจะเลี้ยงไว้ในบ้านอย่างใกล้ชิดแม้จะเคยเห็นมาบ้างแล้วแต่คนส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกว่าสัตว์ดังกล่าวไม่ใช่สัตว์ที่น่ารักน่าเอ็นดู ดังนั้นสำนวนอุปมาดังกล่าวจึงทำให้การสื่อสารของผู้แต่งประสบความสำเร็จในแง่ที่สื่อความรู้สึกของผู้แต่งไปยังผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

โวหารอุปมาที่ผู้แต่งใช้ในลักษณะเดียวกัน ให้ความรู้สึกกลมกลืนไปกับตัวละครและฉากในเรื่อง เช่น ในเรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์ ผู้แต่งใช้โวหารอุปมากลมกลืนไปกับตัวละครและฉากที่เป็นชนบทในภาคเหนือ ซึ่งนิยมเลี้ยงหมูและเคยชินกับการล่าหมูป่า จึงเปรียบเทียบให้สัมพันธ์กัน ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

หม้อเงพอสวยผมด้วยง่ามมือ มันดั่งแกรกรากเหมือนชนหมู...

(มาลา คำจันทร์, 2524 : 58)

และใช้การเปรียบเทียบฝ่าเท้าของชาวบ้านว่าแตกเหมือนผืนนาหน้าแล้งที่แตกกระแหว่ง ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

เท้าเปลือยย่ำสวบ ๆ บุกพงรก เค้าคู่นี้แตกอุอะที่สองสัน

แตกเหมือนรอยแตกของผืนนาหน้าแล้ง

(มาลา คำจันทร์, 2524 : 57)

ผู้แต่งใช้โวหารอุปมาที่แสดงภาพตามความรู้สึก โดยใช้คำว่า เหมือน และคำอื่น ๆ เช่น ราว, คล้าย ฯลฯ ผสมกัน ดังข้อความที่กล่าวถึงป่ารกทึบในวชิราวุธว่า

...หางเตินเก่า ๆ ถูกทิ้งร้างเหมือนไม่มีคนผ่าน

มานานนับสิบปี... ดอกไม้ป่าทอดเงาทิ้งข้อ

เหมือนดอกไม้ประติษฐ์... มีกลิ่นอับ ๆ และชื้นเย็น

ราวกลิ่นป่าคึกค้ำบรรพ์ ดอกไม้ป่าบางชนิดมีกลิ่นเหม็น

เหมือนที่ถ่ายบั๊สสภาวะหมักหมม

(มาลา คำจันทร์, 2532 : 27)

ผู้แต่งใช้โวหารอุปมาที่ใช้คำว่า "คล้าย" เมื่อต้องการอธิบายความหมายที่ผู้เล่าเรื่องตีความจากภาพที่แสดงให้ผู้อ่านเห็น เช่น เมื่ออชฌาใช้พลังจิตช่วยเหลือวิทยาให้รอดพ้นอันตรายจากงูยักษ์เป็นผลสำเร็จในเรื่อง หุบเขากินคน ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

...มือที่พนมเอื้อมออกไปจับต้นแขนของร่างอ้วน
 ที่ถูกกลืนคาปาก ดึงออกมาช้า ๆ ช้า ๆ
 พญางูคล้ายยอมรับโดยไม่ขัดขืน คล้ายร่วมแรง
 ร่วมมือโดยเต็มใจ ค่อย ๆ ชยอกคายร่างอ้วน
 เหมือนหมูออกมา (มาลา คำจันทร์, 2532 : 252)

✂ เมื่อตัวละครประสบปัญหา ผู้แต่งใช้โวหารอุปมาที่ให้ความรู้สึกคลุมเครือ
 ไม่ชัดเจน หรืออึดอัด ไม่เป็นปกติสุข ดังข้อความที่กล่าวถึงคำคงเสี้ยวขั้วหลังจากถูก
 สัมผัสก็ผลึกตกลงไปในหลุมกระดูกควาย ในเรื่อง เขี้ยวเสือไฟ ว่า

...คำตะค่อม ๆ เคลื่อนไหวเบาช้า เสียงสะท้อนให้
 เบาที่ฟังเหมือนเสียงผีให้
 ...บ้างร้องเล็กแหลมเหมือนเสียงมีดกรีดแล่งผ้าแห้ง
 ลมตึกโซยเยือก คาวจัดโซยจนเหมือนกบเขี่ยตัมบ์ร้อย
 ตายเน่า บัวจันยังนอนหลับ ในความหลับนางอึดอัด
 แน่นหน้าอกเหมือนมีคนนั่งทับ...
 (มาลา คำจันทร์, 2533 : 59)

ผู้แต่งใช้โวหารเปรียบเทียบเฉพาะตัวที่โดดเด่นในการพรรณนาฉากที่ใช้
 แสงสีมาเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดความรู้สึกน่าหวาดหวั่นพรึ่พรึง ดังจะเห็นได้จาก
 การพรรณนาฉากในหุบเขากินคนกับบรรยากาศที่ตัวละครกำลังอยู่ในภาวะตึงเครียด
 ทางอารมณ์

...ท่ามกลางความหนาวเย็นบีบรัดดวงไฟขั้วแวมคัวร์ราว
 หิ่งห้อยตัวน้อยอยู่ในสวนกว้าง ชานผาสสูง หุบเหวลึกลับ
 ยื่นไฟส่องลง แสงหลอกตามองเห็นเป็นสีฟ้า สมองขาว
 ชวนหนาวเย็น ก้นหุบลึกลับเหมือนมีแหล่งกำเนิดแสง
 ต่างแต่เป็นแสงสีน้ำเงินจาง ๆ เมื่อส่องผ่าหมอก
 จิ่งเจือฟ้าเหลืองแร (มาลา คำจันทร์, 2532 : 234)

1.3.2 โวหารอุปลักษณ์ เป็นโวหารที่ใช้เปรียบเทียบโดยตรงว่า สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง คำที่แสดงว่าเหมือนจะไม่ปรากฏอยู่ โดยทั่วไปสิ่งแรกที่กล่าวถึง มักจะมีลักษณะเป็นรูปธรรม เปรียบเทียบเพื่อยोगไปสู่การเข้าใจที่มีความหมายลึกซึ้งกว่า การเปรียบเทียบในลักษณะนี้ มาลา คำจันทร์ นำมาใช้บ่อยกว่าการเปรียบเทียบแบบ อุปมา เช่น "ตามมาเป็นหาง" (มาลา คำจันทร์, 2524 : 132)

"คำคืนเดือนหงาย เคียวสีเงินลอยลงหาเหลี่ยมเขา"

เคียวสีเงิน หมายถึงดวงจันทร์ ผู้แต่งใช้โวหารอุปลักษณ์ เพื่อให้เกิดภาพพจน์และความรู้สึกที่เยือกเย็นผ่อนคลายประสานสัมพันธ์กับข้อความในวรรคต่อไปว่า "เพลง เต้น่าลอยมาอ้อยอิ่ง" (มาลา คำจันทร์, 2524 : 125)

ส่วนวนความเปรียบเทียบที่ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความตึงเครียด ทางอารมณ์ของตัวละครและมองเห็นฉากได้ชัดเจน ดังเช่นการบอกขนาดของทางเดิน เลียบหน้าผา และความผูกพันของหินซึ่งเป็นทางเดินดังกล่าวในเรื่องหุบเขากินคน ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

ขานผาแคบและชันขนาดเดินเรียงสองได้เท่านั้น

...พินหินรับเท้าบางตอนผูกพันจนไม่กล้า

จะวางเท้าได้เต็มที...

(มาลา คำจันทร์, 2532 : 234)

✓ กล่าวโดยสรุป ส่วนวนภาษาในวรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ ทำให้ผู้รับมีความเหนียวแน่นทางอารมณ์เข้ากับเรื่อง ผู้แต่งใช้ข้อความแสดงภาพอาการต่าง ๆ ของตัวละคร ภาพสีสันทัน แสง เสียง และภาพแสดง ความเคลื่อนไหว มีการใช้สำนวนเลียนเสียงธรรมชาติ การใช้บุคลาธิษฐานเพื่อให้ ผู้อ่านเกิดภาพในจินตนาการ ผู้แต่งเล่นคำ ทั้งสัมผัสสระ สัมผัสอักษร และสัมผัส ระหว่างวรรคในบางตอนเพื่อให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ เช่น อารมณ์เศร้าโศก อารมณ์สุข จากความงามของธรรมชาติ การเล่นคำทำให้ผู้อ่านรู้สึกไพเราะตามจังหวะของ ข้อความที่สร้างความเพลิดเพลินนอกเหนือจากความสนุกที่ได้รับจากเนื้อหา ส่วนสำนวน

ความเปรียบนั้นผู้แต่งใช้โวหารอุปมามากกว่าโวหารอุปลักษณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้การเปรียบเทียบแบบอุปมาและมีคำว่า เหมือน, ราว, ดัง, คัจ, ฯลฯ เหล่านี้ ทำให้ผู้อ่านที่เป็นผู้เยาว์เข้าใจได้ง่ายและเกิดภาพในจินตนาการได้ชัดเจน อย่างไรก็ตามส่วนความเปรียบในวรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ นับว่าโดดเด่นมาก และเป็นองค์ประกอบที่ทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของผู้แต่ง ดังที่มีผู้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการใช้ความเปรียบว่า

...จุดประสงค์ของการใช้ความเปรียบคือการให้พลัง
และความสดใหม่แก่การแสดงออก และเพื่อให้เกิด
ผลกระทบต่อการสร้างจินตนาการ (image)
(ดวงมณ จิตรจักษ์, 2527 : 162)

2. บทสนทนา (Dialogue) คือคำพูดที่ตัวละครในเรื่องพูดโต้ตอบกัน การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ ทั้ง 6 เรื่อง พบว่า บทสนทนาในวรรณกรรมเยาวชนดังกล่าวมีลักษณะดังนี้

2.1 บทสนทนาที่ช่วยในการดำเนินเรื่อง มาลา คำจันทร์ ใช้บทสนทนาช่วยให้เนื้อเรื่องคืบหน้า เป็นการใช้บทสนทนาดำเนินเรื่องแทนการบรรยายของผู้แต่ง เช่น บทสนทนาระหว่างนูโพกกับหม่อมงพอในคืนหลังฝนตก ทำให้รู้ว่าพ่อของนูโพเอื้อเพื่อให้หม่อมงพอได้ทำนากับครอบครัวของตน หลังจากที่หม่อมงพอผิดหวังจากการปฏิเสธของเจ้าของนารายอื่น ๆ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

"แกได้ทำนากับใครละยัง หม่อมงพอ?"

"ยังเลย" หม่อมงพอถอนใจยาว "ข้าเที่ยวถามใครต่อใคร
เขาวัวว่าข้ามันควายใหม่ไม่คืบหน้า เขาชี้เกี้ยวจิ้ง" "

...

"พ่อให้ข้าถามแกว่า แกจะทำนากับพ่อข้าก็ได้ละ"

"ข้าเกรงใจพ่อแก"

"ไม่เป็นไรหรอก... หม่อมงพอไปทำนากับข้านะ"

ข้าจะได้มีเพื่อนคุยเวลานอนห่าง"

"ข้าไม่รู้จะตอบแทนพวกแกอย่างไร"

เงพจับมือเพื่อนบีบเบา ๆ

(มาลา คำจันทร์, 2524 : 85)

ในเรื่องลูกป่า ผู้แต่งใช้บทสนทนาช่วยในการดำเนินเรื่องหลายตอน เช่น บทสนทนายาระหว่างพ่อหลวงอินแก้วกับพ่อของยาชี ทำให้ผู้อ่านรู้ว่าตัวละครทั้งสอง พายาชีและเมืองคำไปที่สมาคมพ่อค้าเพื่อขอรับทุนเสร็จแล้วจึงพาเด็กทั้งสองไปสมัครเข้าเรียนในโรงเรียน โดยที่ผู้แต่งไม่ต้องการบรรยาย ดังข้อความที่กล่าวว่า

"เราไปที่สมาคมพ่อค้าก่อนนะ" พ่อหลวงพูด

"เอายาชีไปรับทุนแล้วค่อยไปโรงเรียน"

(มาลา คำจันทร์, 2525 : 67)

การใช้บทสนทนาเพื่อช่วยให้เรื่องดำเนินไปในเรื่องนกแอ่นฟ้า มีหลายตอน เช่น บทสนทนายาระหว่างหนานแก้วกับนางอินคำ และอินทร ทำให้เห็นการตัดสินใจย้ายครอบครัวไปหาที่ทำกินใหม่ในดงลึกของครอบครัวหนานแก้ว ดังข้อความที่กล่าวว่า

"เข้าไปดูมาแล้วสุ"

"อะไร"

"ก็แผ่นดินผืนนั้น มันกว้างพอจะตั้งบ้านได้เป็นสิบทีเดียว"

"ไกลไหม"

"ไกลจากค้ำงเลื่อยของข้าไปอีกสักครึ่งวัน

ข้ามาคิด ๆ ดู ข้าว่าเราไปทำไร่กันที่นั่นคงดี"

"แล้วเด็ก ๆ"

"ก็เอามันไปด้วย"

"แต่อินทรมันจะเข้าโรงเรียนนะสุ"

"ข้าจะฝากมันไว้กับหนานสม ว่าไงอินทร"

"ข้าจะไปกับพ่อ"

"พ่อไปทำไรนะ ที่โน่นไม่มีโรงเรียน"

"ไม่มีข้าก็ไม่เข้า"

"จะไปเฉพาะพวกเราหรือ" นางอินคำถามขึ้น
 "ข้าว่ามันไม่เหมาะ กลางป่าง่าไม้อยู่ครอครวเดียว
 เกิดเจ็บไข้ได้ป่วยใครจะช่วยทัน"
 "ข้าชวนหนานมามันแล้ว..."
 "ตามใจสู สูไปข้าก็ไป"
 "พ่อไปข้าก็ไป"

(มาลา คำจันทร์, 2534 : 141)

✧ ในเรื่อง เขี้ยวเสือไฟ บทสนทนาระหว่างทูนนะกับนางบัวจัน ทำให้ผู้อ่านรู้ว่า แก้วเขื่อนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามคำอบรมสั่งสอนของมังคละ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

"อ๊แก้วเขื่อนมันแตกไปนะสู"
 "ข้าบอกสูแล้ว มังคละใส่หัวใจเสือไฟให้มัน"
 "หัวใจเสือไฟ? สูว่าหลายครั้งข้ายังไม่รู้เรื่อง
 มันเป็นอย่างใดทูนนะ?"
 "หัวใจเสือไฟเป็นหัวใจอ่อนเย็นบัน เพื่อ
 ได้หัวใจเสือไฟ อ๊แก้วเขื่อนจะใจอ่อนเย็นสุขุม"

(มาลา คำจันทร์, 2532 : 117)

ในเรื่อง หุบเขากินคน ผู้แต่งใช้บทสนทนาช่วยดำเนินเรื่อง นอกจากนี้ยังมี ความคมคายและแทรกอารมณ์ขัน ช่วยคลี่คลายความตึงเครียดซึ่งเกิดจากปมขัดแย้ง ในเรื่อง เช่น ตอนต่อสู้ระหว่างสังกรกับความพราหมณ์ในหุบเขากินคน ความพราหมณ์ พยายามใช้ดวงตาที่มีอำนาจสะกดจิตสังกรเหมือนที่เคยกระทำสำเร็จมาแล้ว แต่หาว่า ไม่ว่าสังกรมีวิธีแก้และป้องกันอำนาจสะกดจิตนั้นได้แล้ว จึงไม่สามารถสะกดจิตสังกรได้อีกต่อไป ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

"คนร่างใหญ่มองตาข้า"
 "ตาเจ้ามีแต่ขี้ตา"

(มาลา คำจันทร์, 2532 : 299)

ผู้แต่งใช้ทสนทนาช่วยดำเนินเรื่อง ในเหตุการณ์หลังจากที่วิทยาถูกฝ่าย
วามพราหมณ์จับตัวไป และฝ่ายหุบเขาร้อยศัพพยายามแย่งตัวกลับมา ดังบทสนทนา
ที่วิทยาพูดกับเพื่อน ๆ ในกองธงเสือด้าว่า

... "ทำไมพวกมันถึงจับนายไปได้วะ?"

"เราหลับ" หมูอ้วนคายเปลือกผลไม้ทิ้ง"

มันปลุกเราตื่น มันเอาดาเขี้ยวจ้องเรา

เราเรียกพวกนาย มันเอาหอกดาบจี้ตั้งเราแล้วมัดเรา"

"นายไม่กลัวดาเขี้ยวมันหรือวะ?" ... "แล้วไงอีกวะ?"

"เราไม่กลัวดาเขี้ยวของมัน ... มันจะฆ่าเรา เรากลับ

เราตามมันไป มีอีกพวกมาแย่งเรา แล้วพวกมันก็แย่งกลับ

แล้วผู้ชายตัวใหญ่ดาบใหญ่ ก็มาแย่งอีกที"

"ไม่น่าเชื่อ" บดินทร์ทำท่าขนลุกขนพอง...

"ศิขราสะกดหมูอ้วนไม่ได้"

"หมูอ้วนมีลักษณะพิเศษทางสมอง ..."

บางทีดาเขี้ยวอาจมีผลเฉพาะคนสมองปกติอย่างพวกเราก็ได้"

... มันมัดเรา เราสะบัดจนเชือกขาด

มันรุมจับเราอีก เราหิว มันไม่ยอมให้กินอะไร เราตื่น

เชือกไม่ขาด มีอีกพวกมาแย่งเรา พวกมันแย่งกลับ

อีกพวกแย่งอีกจนมาพบพวกนาย"

(มาลา คำจันทร์, 2532 : 111)

การใช้ทสนทนาช่วยในการดำเนินเรื่องในบ้านไร่ชายดง ทำให้เรื่อง
ดำเนินไปได้รวดเร็วและน่าสนใจกว่าการที่ผู้แต่งบรรยายเอง เพราะทำให้ผู้อ่าน
เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตัวละครต่อสถานการณ์นั้นไปด้วย เช่น หนานแก้วต้อง
ประสบกับปัญหาความยากจน อดอยาก และปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายบ้านเมืองที่ทำให้
ต้องเสียเวลาทำมาหากิน คือการใช้ทั้งเวลาและเงินทองเพื่อให้ตนและครอบครัว
มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

"สู้อย่าสวมมะโนคร่าวแล้วหรือหนานแก้ว"

"แล้วกะผีอะไร เสียเวลาสองวันสามวันก็บ่แล้ว"

"บ่แล้ว ๆ สูรับกลับมาทำไม"

"ข้าเบื้อ"... "โยกโย้อ้อเฮ้อยู่ไหนแหละ"

ผิติดผิตหน้อยทำไม่ถูกใจก็ตะคอก ข้าไปร่อนเรื่อง
แจ่งย้ายแต่เมื่อวานแล้วสู กว่าจะย้ายออกได้ก็วันนี้

นี่ก็จะแล้วกลับ บ่แล้ว ต้องแจ่งเข้าอีก ทางอำเภอ

ไม่ยอมให้ข้าแจ่งย้ายเข้าที่นี่ มันว่าข้าไม่มีที่อยู่เป็น

หลักแหล่ง ต้องยื่นคำร้องขอมีบ้านเลขที่เสียก่อน"

"แล้วสูยื่นละยัง"

"ยื่นกะผีซี ต้องให้กำนันรับรอง ผู้ใหญ่บ้านรับรอง

ข้าเข้ามาปรึกษากำนันที่แม่เนะ กำนันว่าข้าไม่มีทางทำเสร็จ

ในสิบห้าวัน แล้วข้าก็ต้องโดนปรับอีก ข้าเบื้อเสียแล้วอินคำ

ย้ายเข้าก็ปรับ ย้ายออกก็ปรับ มันไม่มีอะไรทำแล้วหรือ

ถึงได้แต่ปรับ ๆ จับ ๆ"...

"แล้วเรื่องขอบ้านเลขที่จะทำอย่างไร"

"กำนันว่าเสียเวลาเป็นเดือน ทางที่ตีให้ข้าแจ่งเข้าสมทบ

กับพี่น้องผาคำ พรุ่งนี้มะรุ่งนี้ข้าต้องขอพี่น้องผาคำกับกำนัน

ผู้ใหญ่บ้านไปอำเภออีก ต้องออกคำรตคำกินให้พวกมัน

คงหมดเงินอีกพะเรอ"

"ข้าวสารก็หมดแล้วสู"

"ข้าได้เงินจากหนานสมมาสองร้อย" หนานแก้ว

หมายถึงเงินค่าขายบ้านหลังเดิมที่บ้านทุ่ง

"พรุ่งนี้ข้าจะซื้อข้าวไว้ให้สักสิบลิตรแล้วค่อยออกไป"

(มาลา คำจันทร์, 2528 : 83-85)

2.2 บทสนทนาแสดงนิสัยและบทสนทนาที่แสดงพฤติกรรมตัวละคร

นอกจากบทสนทนาจะช่วยในการดำเนินเรื่องแล้ว ผู้แต่งยังสร้างบทสนทนาให้รู้สึกเหมือนว่าเป็นคำพูดของตัวละครจริง ๆ เพราะพูดได้สอดคล้องกับลักษณะนิสัย บทบาทในเหตุการณ์ เช่น บทสนทนายาระหว่างคุณวรมันรัชทายาทแห่งวยราชปุระ กับลูกเสือกองธงเสือด่า ทำให้เห็นฐานะ และบทบาทของทั้งสองฝ่าย ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

"น้องชายแห่งข้าทั้งหลาย"...

"พวกเจ้ามีบุญคุณต่อข้านัก นอกมาเถิด

ทองคำแสน มณีค่าล้านข้าก็จะหยิบให้"

"พวกข้าพระองค์ไม่ปรารถนาสิ่งใด มหาคุณวรมัน"

"เรียกข้าว่าคุณวรมันที่ข้าเถิด สำหรับพวกเจ้า

ข้าคือพี่ชายแห่งเจ้า"

(มาลา คำจันทร์, 2532 : 315)

บทสนทนาในเรื่องช่วยให้ผู้อ่านเห็นพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของตัวละครได้ชัดเจนขึ้น เช่น บทสนทนายาระหว่างนางหน่อที่คบกับหม่อมงพอ ในหมู่บ้าน อาบจันทร์ ทำให้ผู้อ่านรู้จักนิสัยของหม่อมงพอว่าเป็นลูกที่รักแม่ เป็นพี่ที่รักน้อง ไม่อยากให้แม่และน้องลำบาก และชื่นชมนางหน่อที่คาที่ เป็นหญิงหม้ายแต่ยังรักและซื่อสัตย์ต่อสามี ทั้ง ๆ ที่สามีตายไปนานแล้ว แม้นางจะทุกข์ยากแต่ยังรักษาจารีตประเพณีของเผ่าไว้ได้ ดังบทสนทนาที่กล่าวไว้ว่า

"แม่"

"หือ"... "อะไรหือ หม่อมงพอ?"

"เมื่อไรแม่จะเอาผิวใหม่"

"แกถามทำไม"

"ตั้งแต่พ่อตายแม่ลำบากนัก ข้าสงสารแม่

สงสารน้อง พวกมันไม่เคยได้กินอิ่มกินเต็ม"

"งพอเอ๊ย..." "ไม่ดีหรือหม่อมงพอ

หญิงหม้ายไม่ควรจะมีผิวใหม่ ปาเกอะยอ เรายึดถืออย่างนั้น"

... "ถ้าพ่อแก่เป็นซีเหล้าซีผีน... ก็ไปอีกอย่าง
แต่พ่อแก่ไม่เป็นอย่างนั้น มันเป็นคนดี
แม่ไม่อยากจะมันร้องไห้ในโลกมีค"

(มาลา คำจันทร์, 2524 : 57)

ในเรื่อง ลูกป่า ผู้แต่งใช้บทสนทนาทำให้เกิดความสมจริง เช่น บทสนทนา
ระหว่างพ่อกับแม่ของยาชิ แม่เป็นชาวเขาไร้การศึกษาจึงไม่เข้าใจว่าในปีการศึกษา
หนึ่ง ๆ แม่ต้องการเรียนเป็นกี่เทอมและการเรียนนั้นจะต้องใช้จ่ายเงิน ที่นางเห็นว่า
เป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากเมื่อเทียบกับรายได้ที่ครอบครัวของนางได้รับ บทสนทนา
จึงทำให้ผู้อ่านมองเห็นสภาพตัวละครอย่างชัดเจน ดังข้อความที่กล่าวว่า

"ตั้งพันหกเซียวหรือ?"

...

"นี่เฉพาะเทอมเดียวนะ เทอมหน้าต้องอีกพันสอง
เป็นค่ากินอยู่ยาชิมัน แม่ยาชิตั้งแต่นั้นสู้กับข้าคงต้องเหนื่อย
เพิ่มขึ้นอีกหลายเท่า"

"เทอมหนึ่งตั้งพันหก แล้วปีหนึ่งมันมีกี่เทอมล่ะสุ?"

(มาลา คำจันทร์, 2525 : 69)

ในเรื่อง นกแอ่นฟ้า ผู้แต่งใช้ภาษาพูดของเด็กในชนบท เช่น ใช้สรรพนาม
เอ็ง, ข้า, มัน และใช้คำว่า "เกือก" แทนคำว่า "รองเท้า" ส่วน "เอ็นดู, สงสาร"
ผู้แต่งใช้ว่า "อินดู" ตามสำเนียงพูดของภาคถิ่นภาคเหนือ เช่น ข้อความที่กล่าวถึง
บทสนทนายาวระหว่างเมืองคำและอินทรพุดถึงอ่อน เพื่อนเล่นที่กำลังเจ็บหนักและมีท่าที
จะไม่รอด บทสนทนาที่มีลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดความสะเทือนใจและเห็นลักษณะนิสัย
ตัวละครเด่นชัดขึ้น บทสนทนาที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่

"ไอ้อ่อนจะตายไหมวะ"

"ข้าไม่รู้"

"ข้าไม่อยากจะมันตายเลย สงสารมัน"

"ข้าก็ไม่อยากให้มันตาย ถ้ามันหายข้าจะให้
มันใส่เกือกข้า ข้าอินดูมัน"

(มาลา คำจันทร์, 2534 : 107)

การใช้ทสนทนาที่เป็นภาษาถิ่นปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนของ
มาลา คำจันทร์ ทุกเรื่องทำให้ผู้อ่านเห็นภาพตัวละครได้ชัดเจน เช่น ทูณะปลุก
แก้วเชื่อนให้รู้ว่าคำคงถูกผีเข้าสิงร่าง "ตื่น แก้วเชื่อน ผีกุมน้องเอ็ง" (มาลา
คำจันทร์, 2532 : 59) ในเรื่องนกแอ่นฟ้า จันดีบอกอินทราว่าทำไมไม่เป็นเมื่ออินทร
หากบมาได้แล้วขอร้องให้จันดีช่วยทำคัมภีร์มาให้ โดยใช้ทสนทนาเป็นภาษาถิ่นว่า
"กูเยียบข้าง" (มาลา คำจันทร์, 2534 : 108) ในเรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์
และลูกบ่า ผู้แต่งใช้สำเนียงภาษากระเหรี่ยงและมีคำแปลบอกไว้โดยให้ตัวละครเป็น
ฝ่ายบอกความหมาย เช่น "ดอป้อมี ดอแห้วมี" ซึ่งมีความหมายว่า พี่สนุกน้องก็สนุก
(มาลา คำจันทร์, 2525 : 39) และ "ตะเซอะสี่อ หนีสะเล้อสา" (มาลา
คำจันทร์, 2524 : 132) ซึ่งมีความหมายว่า คิดถึงเมื่อยามจากกัน แม้ว่าจะเป็น
ภาษาที่อาจทำให้สะดุดเมื่ออ่านแต่ก็เป็นบทสนทนาที่ทำให้ภาพตัวละครเด่นชัดขึ้นและ
มีสีสันในความรู้สึกของผู้อ่าน ส่วนเรื่องหุบเขากินคนนั้น แม้จะไม่มีคำภาษาถิ่นโดยเฉพาะ
แต่สำนวนที่เป็นบทสนทนาของตัวละครนั้นผู้แต่งใช้ได้สมบทบาทของตัวละคร เช่น
การใช้ทสนทนายาระหว่างเด็ก ๆ ในเมืองกับชาวบ้านชายแดน จังหวัดสุรินทร์ผู้ชรา
การใช้สำนวนและคำบางคำเหมาะสมกับบทบาทของตัวละครที่เป็นชาวชนบทดังกล่าว
เช่น

"วันดีคืนดีก็มีเสียงทัพช้างทัพม้า" ผู้เฒ่าชาวพื้นถิ่นที่มาเยี่ยมค่าย
เมื่อตอนเย็นพูดให้ฟัง "มีเสียงผีไทยคนให้ เสียงทัพใหญ่
คนฆ่ากันตาย คืบเคื่อนคืบเคื่อนเพ็ญ...ล้มตายกันหลายแท้
...หินผาก้อนเท่าภูลากถูกันมา ใหญ่หลวงแท้หนัก ลูกหลาน
ขอมเก่ามันสร้างไว้"

(มาลา คำจันทร์, 2532 : 13)

การใช้ทสนหนาระหว่างตัวละครที่สมมติฉากเป็นดินแดนอาณาจักรอยุธยาและบุคคลในอดีต ผู้แต่งใช้ทสนหนามีสำนวนภาษาต่างไปจากการใช้ภาษาพุทธธรรมคา ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพตัวละคร และองค์ประกอบต่าง ๆ สมจริง และชัดเจน ดังเช่นสำนวนคำพูดของวาทิกราชครูที่บอกวิษุว่าอาการของอัชมาจะดีขึ้นภายในเจ็ดวันว่า "ไม่เกินเจ็ดคราตรีก็ลูกได้" (มาลา คำจันทร์, 2532 : 105) นอกจากนี้การใช้สรรพนาม เรียกชื่อเพื่อนในกลุ่มของสมาชิกกองธงเสื้อดำก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ตัวละครมีลักษณะเด่นชัดและสมจริง ทั้งนี้เพราะเด็กวัยรุ่นไม่ชอบเรียกชื่อจริงของเพื่อน แต่มักจะมีสมญานามที่ตนเห็นว่าเหมาะสมใช้เรียกเพื่อน ๆ จนบางครั้งคนอื่น ๆ พลอยเรียกไปด้วยลักษณะดังกล่าวผู้แต่งใช้กับตัวละครในเรื่อง เช่น การเรียกชื่ออัชมา ว่า หลวงปู่, เรียกวิทยา ว่า หมูอ้วน, วิษุ ว่า กระชู่, บุญชู ว่า ไล่ส่วย และเรียกบิดนทร์ว่า ชัดดิน นอกจากนี้การใช้คำสบถในทสนหนาก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ตัวละครมีลักษณะสมจริงตามบทบาทของตัวละครเด็ก ซึ่งในชีวิตจริง ๆ มักใช้คำสบถในสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น เมื่อตัวละครพบกับเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ คำพูดของบิดนทร์ที่กล่าวขึ้นเมื่อโกรธวิษุว่า "ไล่ห้าแม่งนี่กวนตีนไม่รู้จบ..." (มาลา คำจันทร์, 2532 : 28) หรือคำสบถที่กล่าวขึ้นเมื่อตัวละครกำลังมีความเครียดต่อปัญหาแล้วหาทางแก้ไขไม่ได้ ดังเช่นเมื่อกองธงเสื้อดำพบกับความห้ำหั่นของป่าในอาณาจักรอยุธยา ประกอบกับการหายตัวไปของวิทยา ทำให้บิดนทร์เกิดความเครียดจนใช้คำสบถออกมาว่า "ไม่รู้แม่งมันแล้วแหละ"... "รีบไปเถอะ ไปให้พ้นไล่ป่าบ้า ๆ นี่ให้เร็วที่สุด" (มาลา คำจันทร์, 2532 : 50)

๘ บทสนทนาโต้ตอบกันระหว่างตัวละครในวรรณกรรมยาวชนทั้ง 6 เรื่องของ มาลา คำจันทร์ ช่วยในการดำเนินเรื่องแทนการบรรยายได้เป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินเรื่องรวดเร็วขึ้น ทำให้ผู้อ่านเห็นพฤติกรรมและบทบาทของตัวละครได้ชัดเจน ทำให้ตัวละครมีลักษณะสมจริง สำนวนภาษา และคำภาษาถิ่นที่ใช้เหมาะกับตัวละครที่ผู้แต่งวาดภาพให้เป็นคนชนบท หรืออยู่ในฐานะต่าง ๆ กัน การใช้ทสนหนาสลับกับการบรรยายเรื่องทำให้เรื่องน่าอ่าน และตัวละครมีชีวิตชีวน่าสนใจยิ่งขึ้น

มุมมอง

มุมมองเป็นองค์ประกอบหนึ่งของแนวการศึกษาวรรณกรรมที่เรียกว่า แนวการศึกษาภายในตัวบท (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2534 : 35) วรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ ที่นำมาศึกษานี้มีมุมมองที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงนำมาศึกษาวิเคราะห์ในหัวข้อสำคัญดังนี้คือ

1. ทรรศนะไร้ขอบเขต ทรรศนะดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อผู้เล่าเรื่องมิได้ปรากฏตัวในฐานะตัวละครในนวนิยาย แต่เป็นเสียงบนกระดาษที่ควบคุมเนื้อเรื่องและตัวละคร (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2534 : 37) ผู้แต่งจะเป็นผู้ออกพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของตัวละครจนผู้อ่านรู้ทุกอย่างโดยไม่มีขอบเขตจำกัด เช่น ในเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ ผู้แต่งแสดงทรรศนะไร้ขอบเขต ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องผู้รู้แจ้ง เขาเล่าให้ผู้อ่านทราบถึงความคิดของตัวละครทุกตัวในเรื่อง นางหม่อมเปเชอรู้ซึ่งถึงความคิดของนุโพว่าส่งสารหม่อมเงพที่ต้องรับภาระเลี้ยงดูแม่และน้อง (มาลา คำจันทร์, 2524 : 16) จึงดวงข้าวสารแบ่งปันให้นุโพนำไปให้หม่อมเงพและครอบครัว ผู้แต่งเป็นผู้เล่าให้ผู้อ่านทราบถึงความคิดของตัวละคร ซึ่งเป็นลักษณะของการแสดงทรรศนะไร้ขอบเขต ดังข้อความที่กล่าวว่า

เพราะไม้ไผ่ผูกคอควายกระทบกันดังโกล้งเกล้ง
 นุโพเข้านอนตามคำเร่งเร้าแกมบังคับของแม่
 ใคร ๆ เขาหลับกันแล้วแต่ตัวเองกลับยังตื่นอยู่
 อยากเดิน อยากโลดแล่น อยากตีตีปีกบิน
 ไปให้ถึงขอบฟ้า ทำไมถึงเป็นอย่างนี้ก็ไม่รู้
 เหมือน ๆ มีอะไรบาง อย่างเรียกเร้าอยู่ลึกลับในใจ
 นึกหวั่น ๆ อยู่บ้างกับอำนาจลึกลับ แต่ยังไม่มั่นใจอยู่ว่า
 ผีหลวงยังคุ้มครองตน...

(มาลา คำจันทร์, 2524 : 29)

พรรณณะไร้ขอบเขตใน เรื่องลูกป่า ผู้แต่งเป็นผู้เล่าให้ผู้อ่านทราบถึงความคิดของตัวละคร เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้อ่านเข้าใจแก่นเรื่องได้ชัดเจน เช่น การแสดงพรรณณะไร้ขอบเขตในตอนที่ผู้แต่งบอกความรู้สึกและความคิดของพ่อยาชิตที่มีต่อการหมั้นหวังในการเรียนต่อของยาชิตว่า

เขาโตแล้ว... เขากำลังก้าวเดินไปบนเส้นทาง
ที่ปู่ย่าบรรพบุรุษเคยเดินมาแล้ว แม้ว่าจะเส้นทาง
ที่เขาไม่ได้ เลือกแต่แกก็หวังว่าเขาจะเดินไปได้ด้วยดี
ก้าวเดินอย่างมั่นคงเถิด ขอแต่มีความมุ่งมั่น
วันหนึ่งแกต้องพบกับความสำเร็จ อย่าเสียใจเลยลูก
หวังหนึ่งดับลงแล้ว แต่เรายังสร้างหวังใหม่ได้
แกเพิ่งโต ยังต้องโตอีกมาก วันเวลาของแกยังมีอีก
ยาวนานนัก ขอเพียงแต่อย่าดับความหวัง วันหนึ่ง
แกก็ไปถึงที่หวังได้...

(มาลา คำจันทร์, 2525 : 152)

เหตุผลที่สนับสนุนว่ายาชิตน่าจะมีความคิดเช่นเดียวกับพ่อก็คือการที่ผู้แต่งใช้พรรณณะไร้ขอบเขตในบทสนทนาระหว่างครูกับยาชิตทำให้ผู้อ่านทราบว่ายาชิตไม่เสียใจที่ไม่ได้เรียนต่อ เพราะถึงอย่างไร เขาก็ตั้งใจว่าจะพยายามทำงานหาเลี้ยงพ่อให้ได้ตามที่เคยบอกพ่อไว้ว่า เขาอยากเรียนหนังสือเพราะอยากเป็นครูมีเงินเดือนไว้เลี้ยงพ่อ (มาลา คำจันทร์, 2525 : 24) แม้ไม่ได้เรียนหนังสือและหมั้นหวังที่จะเป็นครูแต่เขาก็จะทำงานหาเลี้ยงพ่อให้ได้ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

"แกเสียใจไหม?"
"ไม่หรอกพ่อ" ... "ข้าโตแล้ว
พ่อเลี้ยงข้าจนโต ข้าจะเลี้ยงพ่อบ้าง"
(มาลา คำจันทร์, 2525 : 145)

ผู้เล่าเรื่องราวได้แม้แต่ความคิดในจิตใจได้สำนึกของตัวละคร ความรู้
ทำให้ผู้อ่านเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละครได้ เช่น ในเรื่อง เขี้ยวเสือไฟ

✗ ผู้แต่งบอกให้รู้ว่า นางบัวจันคิดถึงคำคงด้วยความห่วงใยที่เจ็บป่วยเพราะถูกสมศักดิ์ ลูกชายพ่อเลี้ยงรังแก ความคิดของบัวจัน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจพฤติกรรมของคำคงว่า กลัวสมศักดิ์เพราะเชื่อฟังคำสั่งสอนของแม่ ไม่อยากให้ครอบครัวเดือดร้อนเพราะไปทะเลาะวิวาทกับลูกชายเจ้าของที่นา ข้อความที่แสดงลักษณะทรศนะไว้ขอบเขตได้แก่

นางมองหน้าผอมรูปคางแหลมของลูกชาย
ด้วยความรักใคร่ห่วงใย ลูกสามคนเหลือรอด
เพื่อนบ้านพี่น้องพูดว่าคำคงได้ไ้ค้ำหน้านาง
ไปมากที่สุด คิ้วมันดำ หน้ามันขาว ปากมันเรื่อ
ตามันเท่านั้นที่เหมือนใครก็ไม่รู้ ต่างจากพ่อ
ต่างจากแม่ เวลามันมองอะไรนาน ๆ ตามันไหล
ไปเหมือนมังคละอามัน คำคงเกิดวันพุธกลางคืน
คนเข่า เรียกว่าวันราหู คนเกิดวันราหูเชื่อกันว่า
ขวัญกล้าแข็ง ผีกลัวคนกลัว แต่คำคงมันไม่เป็น
อย่างนั้นเลย มันกลัวไอ้สมศักดิ์ นึก ๆ นางก็อด
จะติเตียนตัวเองไม่ได้ นางเองมีส่วนทำให้มันกลัว
นางพร่ำสอน ห้ามปรามไม่ให้มันมีเรื่องกับลูกพ่อเลี้ยง
มันเองก็อยู่ถ้อยฟังคำนางนั้

(มาลา คำจันทร์, 2532 : 57) ✗

ผู้แต่งแสดงทรศนะไว้ขอบเขตในตัวละครคือคำคงเพื่อสนับสนุนความคิดของนางบัวจันว่า คำคงไม่กล้าทะเลาะวิวาทกับสมศักดิ์ลูกชายพ่อเลี้ยงเพราะเชื่อฟังคำสั่งสอนอบรมของแม่ ดังที่คำคงกล่าวถึงสมศักดิ์ให้แก้ว เขื่อนรับรู้เหตุผลการแสดงออกของคนซึ่ง เป็นเหตุผลที่แก้ว เขื่อนรู้ดีอยู่แล้ว

"กูเลิกกลัวมันแล้ว แต่แม่ไม่ให้กูมีเรื่อง"

"แม่กลัวอยู่อย่างเดียวแหละ กลัวพ่อเลี้ยงปลดนา"

"แม่สอนกู เรื่องกตัญญู แม่ว่าบุญคุณข้าวน้ำพ่อเลี้ยงมีคุ้มหัว"

แม่อยู่เป็นคนมาได้ก็เงินพอเลี้ยง
 แม้ว่าหมามันยังไม่กัคมือที่ให้ข้าวให้มัน
 (มาลา คำจันทร์, 2532 : 140)

ผู้แต่งแสดงทรรศนะไร้ขอบเขตในเรื่องบ้านไร่ช่ายคง เพื่อบอกให้ผู้อ่าน
 เข้าใจความรู้สึกของตัวละครและมองเห็นบุคลิกลักษณะของตัวละครตัวอื่น เช่น
 ความคิดความรู้สึกที่หนานแก้วมีต่อนางอื่นคำในขณะที่นางป่วยหนักจนสิ้นสติผู้แต่งแสดง
 ทรรศนะไร้ขอบเขตให้ผู้อ่าน เข้าใจความรู้สึกของหนานแก้วที่มีต่อภรรยาคู่ชีวิตว่า

...หนานแก้วกอดเข้าอยู่ข้างเมียซึ่งนอนยาวไม่รู้รู้สึก
 ประเดี้ยวก็เอามือจับหน้าผาก ประเดี้ยวก็อึ้งจุกคนเจ็บ
 อื่นคำเอ๋ย... ชำบokusแล้วว่าอย่าลงไร สุกก็บ่อยู่คำชำ
 ...ตื่นเถอะ ลุกมาเถอะ... อื่นคำเอ๋ย เวทนาสูนัก
 ทุกข์ยากลำบากไม่ได้หยุดไต้ยั้ง สองมือแตกพอง
 หน้ากร้านหน้าเกรียม หาน้ำนวลน้อยหนึ่งบ่พบ
 ไม่ทันได้เป็นตีสุมาค่านจากไปแล้วหรือ
 คิดถึงความตังาม คิดถึงความทรหด
 บิกบินของเมียแล้วอยากร้องไห้...

(มาลา คำจันทร์, 2528 : 100)

ความฉันทะและพฤติกรรมต่อเนื่องของนางอื่นคำที่เกิดขึ้นในครั้งที่นางป่วยหนัก
 ช่วยสนับสนุนความรู้สึกและอารมณ์ของหนานแก้ว ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรักและ
 ความผูกพันของตัวละครทั้งสองได้ดียิ่งขึ้น เช่น ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องผู้รู้แจ้งว่า
 นางอื่นคำผันถึงแม่ที่ตายไปแล้วและมารับนางไปอยู่ด้วย แต่นางปฏิเสธเพราะเห็น
 หนานแก้ววิ่งมาหา ดังข้อความที่กล่าววว่า

"แม่จะไปไหน"
 "มารับมึง"
 "บ่ไป ชำบ่ไป"

"แม่อยู่บนพื้น แม่มองมิ่งตลอด ลำบากนัก

อีคำเอ๋ยไปอยู่กับแม่เถอะ"

แม่เฒ่าจูงมือนางฝ่าหมอกกุ่ม เบาหวิว โปรงสบาย

...

นางเห็นหนานแก้ววิ่งไล่มากระหืดกระหอบ

นางสลัดมือแม่วิ่งไปหามัน

"หนานแก้ว"

นางอินคำหลุดปากเสียงแหบ ๆ ...

นางคันรนจะลุก ผู้ตัวรับช้อนคอกแล้วเลื่อนหมอนรองหลัง

...นางอินคำขบปากกลืนสะอื้น กลืนไม่ไหวเสียงร้องไห้

จึงลอคออกมา (มาลา คำจันทร์, 2528 : 103)

ในการแสดงพรรณนะไร่ชอบเขตนี้ ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องในฐานะที่เป็นผู้รู้เรื่องทุกอย่างที่เกิดขึ้น ผู้แต่งจึงสามารถอยู่ในสถานที่หลาย ๆ แห่งในเวลาเดียวกัน มาลา คำจันทร์ ใช้กลวิธีดังกล่าวในลักษณะของการแบ่งเนื้อเรื่องเป็นบท ๆ เช่น มีการตัดตอนเนื้อหาเป็นตอน ๆ หรือเป็นบท แล้วตั้งชื่อบทตามเนื้อหา เรื่องหมู่บ้าน-อาบจันทร์ มี 12 บท ผู้แต่งตั้งชื่อบทตามเนื้อหา ได้แก่ เหน็บหนาวบนภูเขา, หมู่บ้าน-อาบจันทร์, ตำนานจากพ่อเฒ่า, เด็กในดงกว้าง, เพลงแล้ง, หวังเปล่า, เพื่อน, ฤดูแล้ง, หนะที่, ข้าวสารแปลกหน้า, เสียงร่ำไห้เมื่อใกล้รุ่ง และเมื่อการลาจากมาถึง ทุกบทผู้แต่งจะเป็นผู้รู้เรื่องตลอดแล้วตั้งชื่อบทให้สัมพันธ์กับเนื้อหา ในเรื่องลูกป่า ผู้แต่งใช้กลวิธีเดียวกันคือ แบ่งเรื่องเป็นบท ๆ ได้แก่ นักเลงโต, เพื่อน, คนสูงคนต่ำ, ลูกป่า, ชิงทุน, ผนปลุกป่า, คำเล่าเรียน, นกในกรงขัง, ซุทอ, ปิคเทอม, ซโมย, คนผิด-ผิดคน, แพ้ใจ, เสียหลัง, ความหวังยังไม่สิ้น ทั้ง 15 บทนี้ผู้แต่งใช้เนื้อหาเป็นหลักในการพิจารณาแบ่งบทและตั้งชื่อบท อันเป็นลักษณะของการแสดงพรรณนะไร่ชอบเขต ที่ผู้แต่งใช้กับวรรณกรรมเขาวงกตอีก 3 เรื่อง คือ บ้านไร่ชายดง, นกแอ่นฟ้า และ เขี้ยวเสือไฟ ยกเว้น หุบเขากินคน ที่ผู้แต่งแบ่งบทไว้โดยใช้หมายเลข 1-20 และมีหน้าเรื่องกับบทส่งท้ายประกอบ ทั้งนี้เพราะกลวิธีที่แสดงพรรณนะไร่ชอบเขตของ

ผู้แต่งนั้นได้ใช้กับตัวละครเอก ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากกว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องอื่น ๆ ทั้งเนื้อหาก็อับซ้อนลึกลับและมีขนาดยาวไม่สะดวกในการตั้งชื่อบทซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสับสนได้ง่าย

ทรศนะไรรีบขอบเขตที่ผู้แตงนำมาใช้ในวรรณกรรมเยาวชนที่นำมาศึกษานี้ นอกจากจะใช้ร่วมกับกลวิธีแบ่งเนื้อหาออกเป็นบท ๆ แล้ว ผู้แตงยังใช้กลวิธีการเขียนที่จบลงในตอนที่น่าตื่นเต้นแล้วขึ้นตอนใหม่เพื่ออธิบายความคลี่คลายของปัญหาที่น่าตื่นเต้นนั้นเพื่อให้น่าสนใจ ทั้งนี้ผู้แตงจะทำหน้าที่เป็นผู้บอกเหตุการณ์ในฐานะผู้รู้ตลอดเวลา เช่น ในบทที่ 5 (ภยกราย) ผู้แตงกล่าวถึงเหตุการณ์ที่อินทรและไอ้หล้าฝึกหัดไล่ล่าหาอาหารในนาและเห็นงูในระยะกระชั้นชิด ผู้แตงก็จบตอนนั้นแล้วเริ่มบทที่ 6 (หมอ) โดยกล่าวถึงเหตุการณ์ที่อินทรถูกงูกัดต่อเนื่องกับบทที่ 5 (มาลา คำจันทร์, 2528 : 56-57) ทรศนะไรรีบขอบเขตปรากฏด้วยข้อความที่กล่าวว่า

ไอ้หล้าปักแร้วคันสุดท้ายลวก ๆ รีบสาวเท้ายาว ๆ ตามพี่ชาย
ทันทีลูกคนเล็กของหนานแก้วก็ขึ้นจ้งจ้งเมื่อวัตถุอย่างหนึ่ง
วัดฝั่งขึ้นต่อหน้า

"งู"

6. หมอ

ไอ้หล้าตัวแข็งที่อรราวโคนสะกต งูตัวนั้นคูดำเรียว
ในความซมุกซมัว ส่วนหางรัดพันลำต้นข้าวโพดส่วนหัวยกชู
ส่ายไปส่ายมา ไอ้หล้าไม่รับรู้อะไรแล้วในตอนนั้น ไม่รู้
ด้วยซ้ำว่ามีแต่กราดกางเกง มันคิดว่าตัวเองตายไปแล้ว...
(มาลา คำจันทร์, 2528 : 57)

นอกจากกลวิธีดังกล่าว ผู้แตงยังใช้มุมมองของผู้เล่าเรื่องที่รู้เห็นเหตุการณ์ทุกอย่างหยั่งลงในความคิดจิตใจของตัวละครเอก เพื่อแสดงการกระทำของตัวละครเอกอีกตัวหนึ่งแทนการพรรณนาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ และในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงความรู้สึกในใจของตัวละครเอกตัวอื่นได้ ดังเช่น มาลา คำจันทร์

ใช้พรรณะไรชอบเขตในตอนที่เพื่อน ๆ ในกองธงเสียดำเห็นศพที่ศิษราย่างไว้
บนขาหยั่งและเข้าใจว่าเป็นศพของบุญชู ต่างก็สลดใจต่อชะตากรรมของบุญชู
ตั้งข้อความที่กล่าวไว้ว่า

แบ่งไฟจากกองไฟมาใส่ปลายคบ ต่างคอดก
ต่างแบกความเศร้าหมองไว้หนักอึ้ง เพื่อนเอ๋ย...
ทุกข์ยากลำบากมาด้วยกัน รู้ซึ่งถึงน้ำใจระหว่งกัน
เพื่อนมาตายต่อหน้า ตายแล้วซากศพกลับไม่ได้กลบฝัง
ตายแล้วร่างเพื่อนถูกเผาจีเหมือนหมูหมา ตายแล้ว
ซากเพื่อนถูกฉีกกินต่อหน้า เพื่อนเอ๋ย... ซาดิหน้า
ถ้ามีขอให้เราพบกันอีกครั้ง กอดคอกันร่วมทุกข์
ร่วมสุขกัน กินข้าวก้อนเดียวกันเหมือนอย่างชาตินี้
...ต่างสะเทือนใจลึกล้ำต่อการตายของเพื่อน
เห็นกันอยู่หลัง ๆ พลัดกันชั่วหลังคาต้นพัน
เพื่อนกลับตายเสียแล้ว ภาพของเพื่อน กิริยาอาการ
ความคล่องแคล่วจัดเจน ยังเห็นชัดถนัดตา
เพื่อนผู้แม่ต่างชาติกำเนิด ต่างความเป็นอยู่คุ้นเคย
แต่พฤติกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนยังประทับอยู่ในใจ
ประทับอยู่ไม่มีวันลืมเลือน พวกเราจะไม่ลืมเพื่อน
จะจดจำเพื่อนผู้ต้อยต่ำแต่สง่างามไปชั่วชีวิต
จะจดจำไว้ชั่วชีวิต
...(มาลา คำจันทร์, 2532 : 258)

ในเรื่อง เขี้ยวเสือไฟ ผู้แต่งใช้พรรณะไรชอบเขตหลายคน เช่น
เมื่อแก้วเขียนได้ผ่านประสบการณ์ในการต่อสู้กับเสือร้ายและเอาชนะได้โดยตระหนักว่า
เป็นเพราะจิตใจของคนกล้าหาญและเข้มแข็งไม่ใช่เพราะแรงบันดาลของเขี้ยวเสือไฟ
ซึ่งเป็นวัตถุภายนอก เธอจึงได้รับอนุญาตให้คิดตามอามังคละไปเที่ยวป่าพม่าได้
พร้อม ๆ กับที่คำคงน้องชายจะได้ไปเรียบหนังสือต่อตามที่เขาต้องการ ผู้แต่งแสดง

ความคิดของแก้วเขียนด้วยพรรณนาไร้ขอบเขตของผู้เล่า เพราะผู้อ่านรู้ได้ชัดเจนจากการเล่าเรื่องของผู้รู้แจ้งคือผู้แต่ง ดังข้อความที่กล่าวว่า

...คำคงกับหมาหน้าเด่นเดินดุ่ม ๆ หันหลังให้
มันจะไปเรียนหนังสือ เธอเองจะไปเที่ยวท่าพม่า...
เสือโคร่งตัวเท่าม้า กบตัวเท่าหมวก มีโขมตดวงแดงเท่ากระดิ่ง
...ยัยตอกสุกกลมหายใจลึก ๆ เสือคพรานฉีกพลาญขึ้นถึงหน้า
แตกอ่อนจางจะลับแสงลอคเหลี่ยมเขาจับเมรบนฟ้าจาง ๆ
เสือโหยงตาย เอนนิกถึงคำอา เข้าใจแล้ว รู้เรื่องแล้ว
เสือโหยงตาย แต่หัวใจเสือไฟไม่ตาย หัวใจเสือไฟจะอยู่กับเธอ
ตลอดไป
...เขี้ยวเสือไฟออกคอกไปแล้ว แต่หัวใจเสือไฟจะอยู่กับเธอ
ตลอดไป (มาลา คำจันทร์, 2532 : 176)

2. พรรณนาจำกัดขอบเขต มุมมองของผู้เล่า เรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในเรื่องถูกจำกัดเฉพาะ สิ่งที่ตัวละครได้เห็น ได้ยิน หรือรับรู้ พรรณนาจำกัดขอบเขตนี้ วัลยา วิวัฒน์ศร, (2534 : 41-42) ได้กล่าวว่ามี 3 แบบ คือ แบบแรกเป็นแบบที่ผู้เล่าเรื่องปรากฏตัวในนวนิยายในฐานะตัวละครเอก และเล่าเรื่องตามมุมมองของเขา ผู้เล่าเรื่องจะใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งแทนตัวเองทำให้ผู้อ่านรู้ได้ทันทีว่า ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่อง พรรณนาที่แสดงออกจะแคบเพราะผู้เล่าเรื่องจะทราบเฉพาะสิ่งที่เขาเห็น ได้ยินหรือรับรู้ แต่เรื่องของเขาจะดูหนักแน่นน่าเชื่อถือ ผู้อ่านจะรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับโชคชะตาของตัวละคร แบบที่สอง ผู้เล่าเป็นตัวละครเอก แต่ไม่เปิดเผยตัวเองด้วยการใช้สรรพนามบุรุษที่สาม การเล่าเรื่องเช่นนี้จะทำให้เรื่องมีลักษณะวัตถุวิสัยมากขึ้น ในตอนท้ายของเรื่องผู้เล่าจะเผยว่า เรื่องที่เล่าเป็นเรื่องของเขาเอง ส่วนแบบที่สาม ผู้เล่าเรื่องเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ ผู้เล่าเรื่องใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง แต่เขาไม่ใช่ตัวละครเอกเพียงแต่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น

การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนทั้ง 6 เรื่อง ของ มาลา คำจันทร์ พบว่า เรื่องที่ผู้แต่งใช้พรรณนะจำกัดขอบเขตล้วน ๆ ไม่มีเลย แต่มีบางเรื่องที่น่าจะจัดว่า ใช้พรรณนะจำกัดขอบเขตแทรกอยู่ในพรรณนะไร้ขอบเขต นั่นคือ ทุกเรื่องมีลักษณะเป็นพรรณนะไร้ขอบเขตเพราะผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องเป็นผู้รู้แจ้ง แต่ไม่ปรากฏตัวออกมาให้ผู้อ่านเห็น ผู้แต่งจะแสดงพรรณนะไร้ขอบเขตผ่านตัวละครทุกตัว ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายในการสื่อถึงเยาวชนนั้นจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจตัวละครอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อตัวละครมีบทบาทสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน พรรณนะจำกัดขอบเขตที่แทรกอยู่บ้างเป็นแบบที่ 2 คือ ผู้เล่าแสดงพรรณนะผ่านตัวละครตัวหนึ่งโดยที่ผู้อ่านจะไม่รู้พรรณนะของตัวละครอื่น การใช้มุมมองแบบนี้ทำให้ผู้อ่านต้องขบคิดว่าความคิดที่แท้จริงของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นอย่างไร ในวรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ มีพรรณนะจำกัดขอบเขตแทรกอยู่บ้างตอนเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้อ่านวัยเยาว์ได้ขบคิดเรื่องราวหรือพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง ซึ่งไม่เกินไปกว่าสติปัญญาของเด็กวัยรุ่น ทั้งยังกระตุ้นให้เด็กวัยนี้มีการพิจารณาอย่างลึกซึ้งขึ้น ลักษณะของพรรณนะจำกัดขอบเขตที่ มาลา คำจันทร์ ใช้ปรากฏอยู่ในเรื่อง บ้านไร่ชายดง ผู้แต่งใช้พรรณนะไร้ขอบเขตมาโดยตลอด แต่เมื่อถึงตอนที่หนานมาแอบนำเนื้อหมูป่าที่ชำแหละแล้วมาวางไว้ให้ครอบครัวของหนานแก้ว ตัวหนานแก้ว เข้าใจว่าหนานมาทำอย่างนั้น เพราะต้องการไถ่ถอนทดแทนความผิดที่ตนเคยไป ขโมยลูกหมูของหนานแก้วมาประทุษร้ายความเคียดแค้นยากจนที่ตนกำลังประสบอยู่ครั้งที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านห้วยน้ำลาด แต่นางอื่นคำไม่เข้าใจการกระทำของหนานมา ผู้แต่งแสดงพรรณนะจำกัดขอบเขตกับตัวละครคือ ให้ผู้อ่านรู้ความคิดของนางอื่นคำแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่ให้รู้ความคิดของฝ่ายหนานแก้วเลย เพราะต้องการให้ผู้อ่านได้ขบคิดถึงการกระทำของตัวละครพร้อมกับนางอื่นคำ เพราะจะมีรสมากกว่าบอกอย่างไร้ขอบเขต การขบคิดนั้นไม่ยากเกินกว่าสติปัญญาที่ผู้เยาว์จะกระทำได้ จึงนับว่าเป็นกลวิธีที่สร้างเสน่ห์ให้แก่วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้เป็นอย่างมาก ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

... เลิกผ้าพันตัวหนานแก้วก็ขยี้ตาเหมือนไม่เชื่อภาพที่เห็น
 บนยกพื้นริมหัวกระไดมีถาดใบใหญ่ใส่หมูชำแหละแล้วจำนวนหนึ่ง
 มีเหรียญบาทตัวหนึ่ง กรวยดอกไม้ ผ้าขาวผ้าแดงชิ้นเล็ก ๆ
 นางอื่นคำออกห้องมาทำท่าง ๆ อยู่เหมือนกัน

"มันมาได้ยังไง"

"หนานมาคงแบ่งมาให้ รับไว้เถอะอันคำ"

"สูรับซี"

"สูนั่นแหละ"

"มันใส่เหรียญบาท ผ้าขาวผ้าแดงกับดอกไม้มาให้"

"สูตามมันเองเถอะ"

นางอินคำยกถาดไปเก็บ นางไม่เข้าใจแต่หนานแก้วเข้าใจ

(มาลา คำจันทร์, 2524 : 88)

มุมมองแบบทรศนะไว้ขอบเขตและทรศนะจำกัดขอบเขตที่มาลา คำจันทร์ นำมาใช้ในวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 6 เรื่องนั้น ทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามผู้เล่าเรื่องไปได้ได้อย่างราบรื่นและเข้าใจเนื้อหาทางความคิดและอารมณ์ที่ผู้แต่งต้องการสื่ออย่างเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและผู้รับสาร เป็นผลให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารตามเจตนาารมณ์ของผู้แต่ง

✕ กล่าวโดยสรุป กลวิธีการประพันธ์มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาอย่างแนบเนียน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าถึงโครงเรื่องและแก่นเรื่อง ซึ่งแสดงคุณค่าทางจริยธรรมในวิถีชีวิตของชาวนาที่ยากไร้ในชนบทภาคเหนือ ผู้แต่งจึงสร้างองค์ประกอบของเรื่องจากบทสนทนาฉาก และตัวละครที่ปรากฏในเรื่องให้มีความสัมพันธ์กันอย่างงดงาม เป็นเอกภาพและสมเหตุสมผล กล่าวคือความขัดแย้งหรือปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล ตัวละครใช้คุณสมบัติหลายประการ แก้ปัญหาอย่างน่าชื่นชม ผู้แต่งแสดงเนื้อหาทางจริยธรรมเกี่ยวกับความกล้าหาญ และสติปัญญาในแก่นเรื่องที่เกี่ยวกับการเผชิญชีวิตในสถานการณ์อันน่าสะพรึงกลัว นอกจากนี้ผู้แต่งยังสรรคำมาใช้เพื่อแสดงภาพที่มีสีสัน แสง เสียง และความเคลื่อนไหวทำให้ผู้อ่านรู้สึกประหนึ่งว่าภาพนั้นมีชีวิต บทสนทนาในวรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ ช่วยถ่วงคำเนิ่นเรื่องให้รวดเร็วและสมจริง น่าอ่านกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว บทสนทนาช่วยถ่วงคำเนิ่นเรื่องให้พฤติกรรมตัวละครชัดเจนและสมบทบาทมากขึ้น ส่วนนวนควมเปรียบเทียบที่หลากหลายและโดดเด่นทำให้เกิดจินตภาพเหมาะแก่ผู้อ่านวัยเยาว์ที่ยังต้องประสบการณ์เช่นเดียวกับ

การใช้พรรณไม้ไร้ขอบเขตที่ทำให้ผู้อ่านในวัยนี้เข้าใจเรื่องได้แจ่มแจ้ง แม้กระทั่ง
บางตอนมีพรรณไม้จำกัดขอบเขตให้ขบคิด ผู้อ่านก็ยังสามารถรับสารที่สื่อได้ตามที่
ผู้แต่งมุ่งหวัง.